

I er forkælede

– siger andre ministre om universitets- og forskningsområdet, så I skal holde op med at brokke Jer, lyder videnskabsministerens opsang

Far er lidt sur på Jer. Far syntes, I skal være taknemmelige for det, I har fået og det, Regeringen har lovet Jer. Men hvis I endelig skal brokke Jer, så gør det til mig og ikke ude i byen.

Sådan var budskabet groft sagt, da videnskabsminister Helge Sander 16-17. marts optrådte som *overlærer* for en udvalgt kreds fra universitets- og forskerverdenen til ”dialogmøde” i Middelfart.

Sanders opsang – som FORSKERforum har fået refereret fra flere tilstedeværende – blev givet fra en minister, som gav indtryk af, at han er personligt overbevist om, at han har leveret varen med 10 mia. ekstra kroner til sektoren, og nu er udsat for *urimelig brok*. Med ren borgmesterlogik mener Sander, at han har sørget for at oprette nye institutionspladser, og så skal borgerne være glade. Men i forsamlingen holdt den logik ikke, når regeringen stiller krav til dem om, at de skal gøre Danmark til en ”førende videnskøkonomi” – uden at stille med de nødvendige ressourcer.

Andre ministre synes

”Offentlig kritik vækker ikke forståelse i omverdenen. Og skyd på mig og ikke på stats- og finansministeren”, lød Sanders henstilling om ikke at luften kritik i offentligheden. ”Det gør det meget svært for mig i regeringen, når forskerverdenen brokker sig. De andre ministre syntes jo, at universiteterne er forkælede, fordi de har fået mange midler i denne regerings tid”, sagde Sander og henviste til, at forskningsområdet har svært ved at konkurrere med ”fru Jensens hofte” (sygehus-sektoren) i befolkningens forståelse.

Sanders ophidselse var aktuelt møntet på en pressemeddelelse fra regeringens eget rådgivningsorgan KUF (**Koordinationsudvalget for Forskning**), der få dage forinden havde kritiseret regeringens 10 mia.’s valgløfte, når der er brug for 15 mia. alene til forskningen. Her havde Sander verden imod sig, toppen af den danske forskerverden havde skrevet under på vegne af universitetsrektorer, sektorforskningsdirektører, formændene for det frie og det strategiske forskningsråd (begge udpeget af Videnskabsministeren), Grundforskningsfond-formanden m.fl. (se pressemeddelelse på www.forsk.dk)

Sanders budskab

Alle 60 tilstedeværende sad *paffe* tilbage efter ministerens opsang. Måske fordi ingen i forsamlingen følte sig *direkte ansvarlig* for brokken, for forskerverdenens topfolk havde meldt afbud til dialogmødet, så der tilbage sad ministeriets egne embedsmænd, organisationsfolk fra arbejdsgivere og fagforeninger, enkelte dekaner og udvalgte VIP’ere. Måske fordi ministerens opsang ikke ligefrem inviterede til dialog, eller til KUFs spørgsmål, som alle gerne ville have et svar på: *Hvor er de ekstra ressourcer, der skal gøre Danmark til en ”førende videnskøkonomi”?*

Men mange oplevede dog indirekte, at Sander med opsangen var sluppet af med sit hovedbudskab: Der kommer ikke flere penge til sektoren, så det hjælper ikke at brokke sig ...

Se side 3: Sander varsler omprioritering

jø

Børnecheck til ph.d.’erne 3
– men intet til lektorerne

”Helt ærligt, Erik Jørgen 4
Politik eller videnskab, lød spørgsmålet om folkeskole-undersøgelsen PISA på hedt debatmøde.

REPORTAGE

Grundforskningsfonden 6
sylter samfundsvidenskab – og humaniora. Fondens koncept med centre passer ikke til samf’s arbejdsformer, lyder forklaringen fra fondsformænd

Forskningsrådernes favoritter 8
SDU er overrepræsenteret i forskningsråds-systemet. Får de så også flere penge?

Berøringsangst humaniora 10
– siger arbejdsgruppe, som dog advarer mod at stykke humanistuddannelser sammen som pizzafylde

Ph.d.-stipendiater 12
uden vejledning De tekniske videnskaber har fået del i 240 ekstra ph.d.-stipendier, men er der vejledere nok, spørges der blandt DTUs ph.d.’ere. Samfundsvidenskab eller humaniora har slet ikke det problem

Deltidslærere: 14
Akademisk proletariat Undervisningsassistent i 13 år. Og ingen udsigt til forbedring af daglejer-vilkårene, siger frustreret deltidslærer

TEMA: Professionsetik 16-18
Det svenske universitetslærerforbund har lavet ordensregler, som skal gøre det nemmere at finde dydens smalle sti i forskning, undervisning og administration. Og som skal klargøre ledelsens ansvar, forklarer forbundsordføreren

Ingeniørernes høje selvfølelse 20
Historiker giver forklaringer på, hvorfor ingeniører har så fremtrædende position i styringen af samfundet og forskningen.

INTERVIEW

Jeg har sgu aldrig 23
– været konfliktsky, fortæller MÅNEDENS FORSKER: Medicineren Niels Høiby

Medlemsblad for DM's universitetsansatte (ULA), DM's forskningsinstitutions ansatte, DJØF's undervisnings- og forskningsansatte (under Overenskomstforeningen), samt JAFs, DFs og DDDs undervisnings- og forskningsansatte.

Bladets leder udtrykker fælles holdninger. Øvrige artikler i bladet er ikke nødvendigvis i overensstemmelse med afdelingernes synspunkter. Eftertryk er tilladt med tydelig kildeangivelse.

Redaktion:

Lektor Leif Søndergaard, DM I
Lektor Mogens Ove Madsen, DJØF
Seniorforsker Niels Erik Poulsen, DM3
Lektor Lars Kamp Nielsen,
Farmaceutforeningen
Seniorrådgiver Kirsten Pilegaard,
Dyrlægeforeningen
Anders Correll, JA
(ansv.hav. for dette nummer)

Journalist Nynne Bjerre Christensen
Red. sekr. Jørgen Øllgaard
(Joe@magister.dk)

Redaktionens adresse:

FORSKERforum
Peter Bangsvej 32
2000 Frederiksberg C

Telefon: 38 15 66 33
Fax: 38 15 66 32

FORSKERforum

udkommer 9 gange om året.
Bladet udkommer den første uge
i hver måned.

Næste deadline:

18. april 2005

FORSKERforum udsendes igen til
alle abonnenternes privatadresser!

Øvrige adresser:

Dansk Magisterforening
Peter Bangsvej 32

Tlf. 38 15 66 00

DJØF
Gothersgade 133
PB 2126
1015 Kbh. K
Tlf. 33 95 97 00

Dansk Farmaceut Forening
Rygaards Allé 1
2900 Hellerup
Tlf. 39 46 36 00

JA – Jordbrugsakademikerne
Frederiksberg Allé 3, 2. sal
1621 Kbh. V
Tlf. 33 21 28 00

Dyrlægeforeningen
Rosenlunds Allé 8
2720 Vanløse
Tlf. 38 71 08 88

Oplag: 9.000

Grafisk Produktion:

Poul Rømer Design
tlf. 44 53 05 51

Tryk:

Datagraf

Foto: Søren Hartvig

(hvor ikke andre er anført).

Af Anders Correll, JAF

Lars Kamp Nielsen, DF

Kirsten Pilegaard, DDD

Zig-zag i sektorforskning

Medarbejderne ved Danmarks Fødevareforskning ved i disse dage ikke, om de er købt eller solgt. Et underskud på omkring 33 mio. kr. skal rettes op ved fyring af hver sjette medarbejder – i alt 124 medarbejdere – med mindre regeringen finder midler til den betrængte institution.

Rod i regnskaberne, og hvorfor er der ikke grebet ind i tide lyder det fra flere sider. Set ud fra et administrativt synspunkt er det rimelige spørgsmål at stille, men set i en forskningsmæssig sammenhæng er det ganske uforståeligt, at den sektorforskningsinstitution der for godt et år siden blev udråbt som et af flagskibene inden for fødevareforskningen i Danmark, nu mangler forskningsmidler.

Pengene er vel ikke forsvundet ud i den blå luft? Både bevillingsgivere, fødevarerhvervet og forbrugere har vel fået *value-for-money* i form af god fødevareforskning, -information og myndighedsberedskab. Indsatsområder, der skal være med til at sikre, at Danmark fortsat er i front når det gælder oplysninger om danskernes kost via kostundersøgelser, viden om samspelet mellem kosten og forekomsten af hjerte- og kræftsygdomme, samt ny viden om f.eks. hormonforstyrrende stoffer, nye fødevarer, tilsetningsstoffer og aromastoffer og deres indflydelse på fødevarerens sikkerhed.

Sagen om Danmarks Fødevareforskning bliver ikke mindre interessant af, at man ved flytning af institutionen fra Fødevareministeriet til Familie- og Forbrugerministeriet for mindre end et år siden gjorde det helt klart, at regeringen ikke ville slække på fødevareforskning og -kontrol.

Som det ser ud nu, kan Danmarks Fødevareforskning stille sig op i køen af sektorforskningsinstitutioner, som inden for de sidste fire-fem år er blevet kraftigt beskåret. Det gælder Danmarks Jordbrugsforskning, der i dag er reduceret med ca. 200 medarbejdere, og Forskningscenter Risø, som er reduceret med ca. 100 medarbejdere, blot for at nævne to store sektorforskningsinstitutioner inden for det naturvidenskabelige område.

Problemet er, at der i dag afsættes færre offentlige midler til sektorforskningen og de strategiske forskningsprogrammer. Det rammer sektorforskningen ekstra hårdt, fordi den netop er sat i værk for at varetage den strategiske og anvendelsesorienterede forskning. Kendetegnet for denne forskning er, at den ofte forløber i et tæt samspil med erhvervslivet eller offentlige myndigheder, som alle er meget afhængige af denne offentlige vidensproduktion og -overførsel.

At reduktionen i forskningsmidler sker samtidig med at regeringen og oppositionen med, for den sags skyld, taler (og taler) for en styrkelse af den danske forskning og gerne den type forskning, der som sektorforskningen er tæt knyttet til erhvervslivet og eks-

porterhvervene gør jo nærmest sagen tragikomisk. Det bidrager bestemt ikke til troværdighed i forskningsmiljøerne – tværtimod.

Nu hører det til sjældenhederne, at fyringerne kommer i så stort omfang, som den der nu – måske – rammer Danmarks Fødevareforskning. Det er mere reglen, at det foregår helt ubemærket efter salami-metoden, hvor medarbejderne stille og roligt forsvinder ud af afdelingerne, der efterhånden bliver så små, at de bliver fusioneret med andre afdelinger, som så igen bliver fusioneret med andre afdelinger osv. Det er vel unødvendigt at tilføje, at der i den proces sker en *forskningsudtynding* til ugunst for samfundet på kort og især på langt sigt, fordi det tager årevis at genopdyrke et nedprioriteret felt.

Regeringen har flere gange slået til lyd for, at viden er lig med vækst, at Danmark skal konkurrere på kvalitet og ikke på kvantitet, at vi lever i et videnssamfund, hvor vi skal opfordre de unge til at gå i gang med en forskeruddannelse – og meget gerne på det naturvidenskabelige område. Men hvordan hænger disse udsagn sammen med det billede, som nu tegner sig af sektorforskningen? – Hvordan skal vi få de unge til at interessere sig for denne forskning og kaste sig ud i tidsbegrænsede stillinger, hvor man ikke ved om der er penge om tre til fire år, når forskningsprojektet udløber.

En ting er sikkert – det er ikke startlønnen der trækker.

Hvordan skal man skabe et attraktivt og innovativt forskningsmiljø, når medarbejderne kan se kollegaerne blive fyret? Ikke fordi de ikke har præsteret god forskning, har været omstillingsparate eller villige til at flytte hele familien til den anden ende af landet for at beholde jobbet – nej, ganske enkelt fordi der ikke er til at afsætte midler til denne forskning.

Og hvorfor er der så ikke det? Det vil nok være for meget at påstå, at regeringen handler mod bedre vidende. Er det fordi, der klart er flere stemmer i ældrepleje og sygehuse end i forskning – som en netop offentliggjort undersøgelse fra Mandag Morgen viser? Eller nedprioriterer man helt bevidst sektorforskningen, fordi man ønsker at lukke denne forskning?

Det eneste positive man kan sige om de manglende 33 mio. kr. i Danmarks Fødevareforskning er, at det har bragt problemet om de manglende forskningsmidler til sektorforskningen frem i lyset. Det er fint, at man nu får et revisionsfirma til at kulegrave sagen og dokumenterer, hvordan der kan opstå en manko på 33 mio. kr. ud af et budget på 440 mio. kr. Men det ændrer ikke ved den kendsgerning, at sektorforskningen generelt mangler penge, og at medarbejdere har et legitimt krav på at få at vide, om de er købt eller solgt, ikke bare her og nu – men især på langt sigt.

Sander varsler omprioriteringer

Videnskabsministeren vil ikke svare på kritikeres direkte spørgsmål, om 10 mia. kroner er for lidt til forskningen i 2006-2010. I stedet varsler han omfordeling af de samlede statslige midler

"Jeg har med interesse noteret mig de synspunkter, der er blevet fremført af Koordinationsudvalget for Forskning. De vil indgå i regeringens overvejelser på området. Regeringsgrundlaget er netop præsenteret, og Videnskabsministeriet arbejder i denne tid på at udmønte det i nærmere detaljer bl.a. med henblik på at fremlægge forslag til finanslov for 2006".

Sådan lød det lidenskabsløse svar (Folketings spørgsmål 224, 225, 227) fra videnskabsminister Sander på en skarp kritik fra topfolk i den danske forskerverden. Kritikerne havde påpeget, at 10 mia. kroner til forskning og uddannelse er alt for lidt til at opfylde regeringens egne ambitioner om Danmark som "førende vidensamfund".

I stedet for at forholde sig til kritikken lavede Sander en væsentlig tilføjelse, der kan tolkes som et varsel om omprioriteringer: "Flere midler til forskning og uddannelse er afgørende elementer, hvis vi skal være et førende vidensamfund. Men det er også afgø-

rende, at vi overvejer fordelingen af de samlede statslige midler, vi bruger på forskning".

Svar på opråb fra toppen i den danske forskerverden

Sanders svar var en reaktion på en skarp kritik fra topfolk i de danske forskerråds-system m.m. med SDU-rector Jens Oddershede i spidsen:

"Hvis der skal være mening med de flotte skåltaler under valgkampen, så haster det med at komme i gang. Ord alene gør det ikke. Som resten af befolkningen venter vi på, at regeringen sætter alvor bag valgløfte-milliarderne", sagde Oddershede i et usædvanligt skarpt opråb. Opråbet fra den 11. Marts var udløst af frustration over, at ingen har hørt videre til regeringens forskningsplaner siden Folketingsvalget en måned forud. Hidtil havde regeringens rådgivere undladt direkte kritik af statsminister Anders Fogh og videnskabsminister Sander, men tålmodigheden var tilsyneladende bristet. Universi-

tetsrektorer, sektorforskningsdirektører, formændene for det frie og det strategiske forskningsråd (begge udpeget af Videnskabsministeren), Grundforskningsfonden-formanden m.fl. kritiserede åbent regeringens passivitet.

I en usædvanlig fællesopråb (fra Koordinationsudvalget for Forskning) konstaterede forskertoppen, at Anders Foghs valgløfter om 10 mia. kroner er alt for lidt, når forskningen skal dele milliarderne med uddannelsesområdet. Og det bekymrer rådgiverne, at regeringen tilsyneladende satser på at vente med at udlodde pengene til 2010 i stedet for at lade dem falde gradvist.

Opråbet henstiller til regeringen, at der afsættes 15 mia. alene til forskning og udvikling i perioden 2006-10. Man henstiller som oplæg til finanslov-2006, at forløbet fastlægges, så der allerede tilføres 1 mia. ekstra til forskning i 2006, og herefter 2 mia. (2007), 3 mia. (2008), 4 mia. (2009) og 5 mia. (2010). (se pressemeddelelse på www.forsk.dk)

jø

OVERENSKOMST

Børnecheck til ph.d.'erne – men intet til lektorerne

Ingrid Stage

I slutningen af februar blev der indgået forlig mellem AC og Finansministeriet om overenskomsten for statsansatte akademikere. Det mest markante fremskridt for forsknings- og universitetssektoren var, at der blev afsat et relativt stort beløb på 43 mio. kr. til løft i ph.d.'eres løn.

Pengene skal bruges til at nogle af de 2.200 ph.d.'ere kan blive ansat på den fulde akademiske basis-lønskala. Hvor ph.d.'erne tidligere kun kunne blive indplaceret på trin 3-

5, kan de i dag indplaceres på trin 3-8 (efter deres personlige anciennitet). Personer, der fx har arbejdet som undervisningsassistent el.lign. i to år før ph.d.-studiet, vil kunne få det fulde udbytte af ordningen. Det vil give dem 3.000 kr. ekstra månedligt (Ph.d.'ernes problem med ikke at optjene fuld pension er imidlertid fortsat uløst).

Herudover er det aftalt, at alle ph.d.'ere i staten får alle et nyt grundtillæg på ca. 1.000 kr. mdl. på løntrin 4-8. På det laveste trin 3 er grundtillægget fortsat ca. 2.200 kr. mdl.

Den nye aftale er straks døbt "børnechecken", hvilket bl.a. henviser til, at Finansministeriet modsatte sig generelle forbedringer for de andre stillingskategorier.

Intet til lektorerne

Finansministeriet henviste lektorers lønkrav til lokale aftaler om Ny Løn:

"Fagforeningerne stillede med en række krav på universitetsområdet, bl.a. en forhøjelse af lektortillægget, men det viste sig helt umuligt at trænge igennem over for Finansministeriet. Det blev nærmest afvist som et lokalt problem, som skal løses af Ny Løn – uanset at universiteterne ikke har penge her til", fortæller DMs formand Ingrid Stage.

Hun var formand for forhandlingsdelegationen, der bestod af lektorer fra alle AC-organisationerne med universitetslærere: Blandt disse var der fuldstændig enighed om

at anbefale resultatet – dels fordi det gav de største generelle lønstigninger siden indførelse af Ny Løn i 1997 – og dels fordi alle var enige om vigtigheden af, at unge kolleger får en god karrierestart, forklarer Ingrid Stage.

"Anbefalingen var imponerende, for forliget gav ikke noget særligt til lektorerne. Til gengæld forventer lektorerne, at der bliver noget til dem ved de næste OK-forhandlinger om tre år. Og jeg tror, at selv Finansministeriet er klar over, at der skal ske noget. De kan godt se på statistikkerne, at det lyder hult, når de henviser lønspørgsmål til lokale aftaler om Ny Løn. Sagen er, at universitetslærerne er en akademisk og international lavtlønsgruppe, fordi der ikke har været penge til lønstigninger via Ny Løn ..."

Til urafstemning

Overenskomstforliget er netop nu til urafstemning i nogle af fagforeningerne.

Resultatet blev ved en vejledende afstemning stemt ned i DMs hovedbestyrelse og repræsentantskab på trods af, at samtlige universitetsrepræsentanter anbefalede et ja til forliget. Men andre ansættelsessektorer i DM (bl.a. de privatansatte, de arbejdsløse og de studerende) stemte imod med forskellige begrundelser, bl.a. at der var for langt fra kravene til hovedresultatet, herunder især på det kommunale område.

jø

Forskning prioriteres lavt hos den menige vælger

Mens regeringen lover flere penge til forskning og eksperterne siger, at 5-10 mia. er alt for lidt, så viser den almindelige danske befolkning lille forståelse for, at det offentlige skal bruge penge på det projekt. Især lavtuddannede og lavtlønnede vil hellere bruge penge på ældre og sygehuse, viste en meningsmåling blandt 1000 danskere (MANDAG Morgen 14. marts).

Målingen fortæller, at regeringens tøven med faktisk at udløse milliardbeløb til forskning er udtryk for et reelt dilemma, idet temaet ikke har den store opbakning blandt vælgerne. Politikerne står således over for en stor pædagogisk opgave med at forklare vigtigheden af det projekt. Blandt to tredjedele af befolkningen er der faktisk næsten ingen forståelse for det tema. Her vil man hellere have sygehuse og ældreomsorg.

MANDAG Morgen spurgte de 1000 danskere, hvordan de prioriterer regeringens fire valgløfter: Innovation, børn, ældre og sygehuse. Og her indtager Innovation/forskning tredjepladsen, kun med børnefamilierne lavere prioriteret.

Svarene fortæller dog om store forskelle i befolkningen: Forskning er ”Over-Danmarks” projekt. Langt de fleste af de, som mener, at forskning bør have højest prioritet, har høje indkomster og lange uddannelser (43 pct. af disse har forskning som højeste prioritet). Men blandt de lavtuddannede eller med korte uddannelser står forskning langt nede (15 pct.).

Men også politisk er der overraskende lille forståelse: Ikke overraskende er der mindst forståelse blandt Dansk Folkepartis vælgere, men socialdemokratiske vælgere ligger faktisk på samme niveau (13-14 pct.). Lidt større forståelse er der hos SFs og Enhedslistens vælgere (18-20 pct.). Størst forståelse er der hos de borgerlige partier, Venstre, Radikale og Konservative (28-31 pct.).

... mens erhvervslivet har uddannelse og forskning øverst

Ni ud af ti danske erhvervsledere har øget satsning på forskning og uddannelse øverst på deres ønskeliste over for politikerne. Først på femtepladsen kommer lavere skat på arbejde, der ellers oftest nævnes i offentligheden som det, der begrænser dansk erhvervsliv.

Det er Erhvervspolitisk Indsigt fra arbejdsgiverne i Dansk Industri, som har spurgt 850 danske virksomheder, hvordan regeringens vision om at gøre Danmark til verdens førende ”videnøkonomi” kan realiseres. De fem vigtigste politiske indsatsområder blev udpeget som øget satsning på uddannelse (92 pct.), øget satsning på forskning (88 pct.), flere iværksættere (82 pct.), færre administrative byrder (77 pct.) og lavere skat på arbejde (76 pct.).

jø

Videnskab eller politik? PISA-diskussionen har raset, siden rapporten med de danske 15-åriges skolefærdigheder blev offentliggjort i begyndelsen af december. Og lige siden har man diskuteret, om metoderne i rapporten var tilstrækkeligt videnskabelige til at være anvendelige. Diskussionen kulminerede i midten af marts, hvor DPU havde inviteret til paneldebat om PISA. Det blev et studie i den form for sofistikeret skænderi, som professorer kan til perfektion.

Niels Egelund

DPU-professor Niels Egelund var hovedansvarlig for den danske del af PISA-undersøgelsen og stod for skud. Og beskudt, det blev han, fra de to andre kombattanter, forskningsprofessor Erik Jørgen Hansen og professor Peter Allerup.

Erik Jørgen Hansen havde forud varmet op i et interview i Weekendavisen ved at kalde undersøgelsen ikke-videnskabelig og ikke andet end ”en opinionsundersøgelse”:

”Ved at bruge kræfterne på at stille op til international OECD Grand Prix for skolesystemer, blokeres der for nødvendig forskning, som kunne gøre os klogere på, hvordan vi forbedrer den nationale skole,” sagde han blandt andet.

Sådan var der fyret godt op under kedlerne til en heftig aften på DPU. Udsigten til en livlig debat havde da også trukket undervisere, studerende og almindeligt interesserede til i hobetal, så lokalet var stuvede fuldt. Folk sad i vindueskarme, på midtergangen og stod pakket sammen i døren. Rektor Lars Henrik Schmidt virrede rundt i flamboyant hestehale og lange frakkeskøder, og vinduerne stod på vid gab for at få tilført forsamlingsfrisk luft.

Erik Jørgen Hansen: PISA uden nuancer

Erik Jørgen Hansen lagde for og lagde ikke fingrene imellem. Grundlæggende mente han, at undersøgelsen – og for den sags skyld også undersøgelsen i 2000 – ikke kan bruges til noget, fordi den ikke tager højde for forskelle i uddannelsessystemerne. Den tager altså ikke højde for, at danske børn starter senere i skole end andre børn, og at skolen derfor ikke kræver det samme af de 15-årige, som man for eksempel gør i Frankrig.

”Dermed kan man heller ikke pege på årsagerne til problemerne. Det eneste, der måles, er, hvad de 15-årige kan svare til OECDs test. Det er ikke overbevisende,” tordnede Erik Jørgen Hansen. ”Man har koblet hjernen fra og slået automatpiloten til.”

Han kritiserede også i sit små-satiriske indlæg, at undersøgelsen negligerede metodemæssige problemer, ikke inddrog modstridende resultater og at den generelt ”slår forskellige udsagn sammen og dermed forlader virkeligheden!”

Skæv målestok: Funktionelle analfabeter

Så var det **statistik-professor Peter Allerups** tur. Han kritiserede også videnskabeligheden i PISA og påpegede, at målingerne og sammenligningerne fra år til år skete med ”skæve målestokke.” I den forstand, at uregulære forskelle i sværhedsgraden af spørgsmålene gør det svært at sammenligne resultaterne. Og dermed bliver det også svært at etablere, om et land forbedrer sig fra år til år. Funktionelle analfabeter var et omdrejningspunkt aftenen igennem, for PISA havde konkluderet, at 20 procent forlader skolen som funktionelle analfabeter. Og den definition satte Peter Allerup spørgsmålstegn ved:

”Jeg synes, man skal undlade at lave diagnostiske fortolkninger af resultaterne *à la* ’funktionelle analfabeter.’ Når det, man kalder ’funktionelle analfabeter,’ rent faktisk er elever, der har svaret rigtigt på lige knap halvdelen af spørgsmålene,” sluttede Peter Allerup.

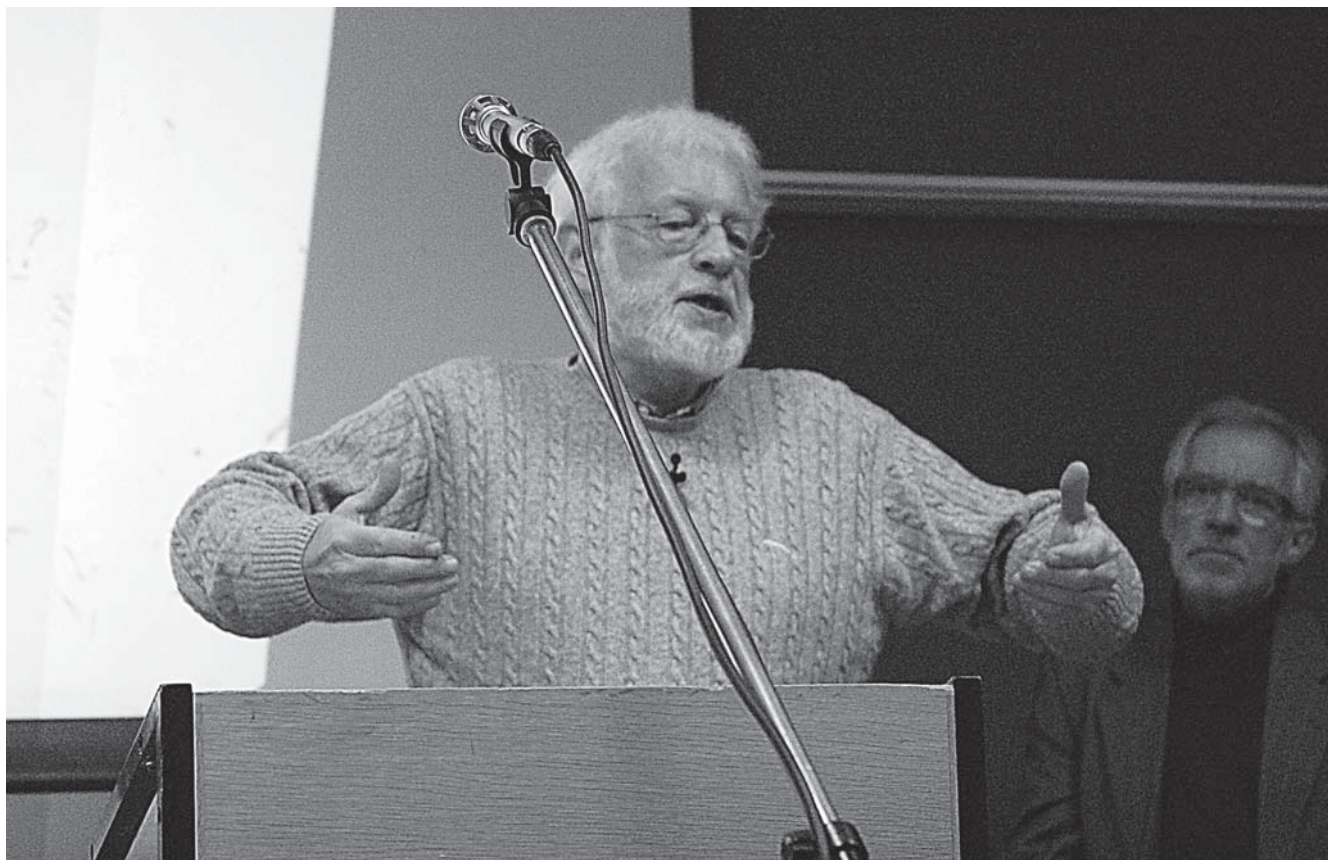
Tidligere havde Erik Jørgen Hansen også anfægtet definitionen og påpeget, at ud af det, PISA kalder funktionelle analfabeter, var der rent faktisk 20 procent, der fik en uddannelse. Så helt så analfabetiske er de nok ikke, mente han.

Egelund: En hellig krig

Og så blev det **Niels Egelunds** tur til at svare på kritikken. Egelund – der sandsynligvis stiller op som modkandidat til Lars Henrik Schmidt på rektorposten – følte sig kaldet

Ærligt, Erik Jørgen

undersøgelsen blev et studie i, hvordan professorer skændes. Og satirisk. Og så lidt personligt. For bagved er det blodig alvor

Erik Jørgen Hansen

(Foto: Henrik Stein/DPU)

til at understrege, at han og Erik Jørgen var de bedste venner. Formentlig på baggrund af Erik Jørgen Hansens satiriske tone.

"Jeg har faktisk to gange ansat Erik Jørgen, fordi jeg synes, han er dygtig," indledte Niels Egelund, der dog betegnede Erik Jørgen Hansens kamp mod PISA som noget, der lignede "en hellig krig."

I alt væsentligt tilbageviste Niels Egelund kritikken. Vel har PISA ikke en enhedsteori, det findes ikke. Men den har en teoretisk model – en hollandsk, tilføjede han. PISA tager også højde for nationale forskelle, så også dér meldte Egelund hus forbi.

Han gav dog kritikerne ret i, at termen funktionelle analfabeter ikke fungerer:

"Det er en helt ude i hampen definition, det synes jeg også," erkendte han. Men grundlæggende synes Egelund, at det var mere interessant at diskutere PISAs budskab end metoder og teori. Og så fik piben en lidt hårdere tone:

"Det er ærgerligt, at PISA bliver kritiseret sønder og sammen. Jeg synes da, den er overordentlig interessant. Vi skal da interessere os for, hvorfor mange elever klarer sig dårligt

i naturfag, frem for at give os af med mudderkastning," sagde han indtrængende.

"Der er utrolig mange spændende ting i PISA, som vi kan bruge i en pædagogisk debat, derfor kan det også godt være lidt trættende at skulle kæmpe mod hellige krigere," sukkede han fra talerstolen.

Hvad videnskabelighed er

Men Erik Jørgen Hansen gav sig ikke så let. Han fortsatte sin ubønhørlige kritik af, at PISA er mere politik end videnskab:

"Hvorfor vil denne debat fortsætte? Fordi den drejer sig om, hvad videnskabelighed er! Det hér er penge til uddannelsesforskning, som kun har til formål at skabe øgede indtægter til de institutioner, der er involveret. Ellers er det formålsløst."

Peter Allerup holdt også fast i, at PISA har definitions-mæssige problemer.

"En læge skal jo også være klar over, om han står med en skalpel eller en brødkniv," som han formulerede det.

Egelund var ikke sen til at replicere. Og kombattanterne pendulerede fra deres stole ved siden af hinanden og op til talerstolen

Undervisningsministeriet: En stak idioter

Egelund: "Erik Jørgen får det til at lyde som om, Undervisningsministeriet består af en stak idioter. Men hvorfor bruger samtlige 30 OECD-lande så penge på det? Næste gang er vi oppe på 58 lande, landene står i kø for at deltage," svarede Egelund.

"Det gør det da bare *meget værre*, at så mange lande vil være med. Der er ikke skær af refleksion i teksten. Man har ikke fundet frem til noget som helst relevant," fastholdt Erik Jørgen Hansen.

Men så var tålmodigheden løbet ud for professor Egelund:

"Helt ærligt, Erik Jørgen, jeg ved ikke, om du selv tror på det, du siger", lød spørgsmålet uden at Erik Jørgen gav sig en tomme.

Og således gik det til, at to timers diskussion om PISA måske gjorde tilhørerne marginalt klogere på, hvorfor danske skolebørn ikke kan finde ud af fysik – men til gengæld fik de et godt indblik i, hvordan professorer duellerer, når de er rygende uenige.

nbc

Grundforskningsfonden sylter s

- og humaniora. Mens samfundsvidenskabsfolkene udgør 17 pct. af personalet på universiteterne
Fondens koncept med centerkonstruktioner passer ikke t

Drop alt om at søge Grundforskningsfonden. Det er spild af tid.

Det er erfaringen i store samfundsvidenskabelige - og humanistiske - miljøer efter at fonden har delt penge ud i ti år. Og statistikken giver skeptikerne ret. Kun fire projekter – svarende til fem pct. af midlerne – fandt nåde for Grundforskningsfonden i perioden 1993-2003. Det harmonerer slet ikke med, at samfundsvidenskab udgør 17 pct. af personalet på universiteterne.

"Jeg er da ked af det på samfundsvidenskabens vegne, hvis samfundsvidenskab har den opfattelse", siger **Henrik Tvarnø**, der var formand for fonden i perioden 1993-2002. "Det er svært at give en entydig forklaring på, hvorfor man kun har haft en succesrate på fem pct. Men andre fagområder har åbenbart stået sig stærkere ved udvælgelsen via internationale *peer-reviews*. Og så har fondens centerkonstruktion åbenbart ikke passeret så godt til samfundsvidenskabs måde at arbejde på".

Disharmoni

FORSKERforums oversigt fortæller, at 86 pct. af fondens midler er gået til projekter inden for naturvidenskab, teknisk videnskab og medicin. Ni pct. er gået til humaniora og fem pct. til samfundsvidenskab. Siden 1993 har fonden uddelt 2.300 mio. kroner, men kun de 125 er gået til samfundsvidenskab (se **1. OVERSIGT**).

Den skæve fordeling harmonerer ikke med humanioras og samfundsvidenskabs position på de danske universiteter, hvor der foregår grundforskning. Her er det nemlig sådan, at humaniora og samfundsvidenskab tilsammen udgør 34 pct. af personalet (FoU-

årsværkene). Men man fik altså kun 14 pct. af Grundforskningsfondens bevillinger.

Den skæve fordeling harmonerer tilmed ikke med Grundforskningsfondens formålsparagraf, der siger, at man skal "**fremme dansk grundforskning, uanset fagligt hovedområde**".

Også humaniora sultes

Mens humaniora udgør 17 pct. af personalet på universiteterne, så fik de kun ni pct. af bevillingerne fra fonden. (Den skæve fordeling harmonerer heller ikke med, at humaniora disponerer over 13 pct. af de frie forskningsråds bevillinger). Og oversigten peger tilmed på, at det er den klassiske humaniora – arkæologi og filosofi – som især har lagt fundet nåde i fonden: Søren Kierkegaard-center, marinarkæologi, kulturarven fra middelalderen m.m.

Tvarnø – der som historiker selv er humanist - melder hus forbi: "Humanistiske projekter har fået penge hos fonden, og det er rigtigt, at nogle klassiske områder har fået bevillinger. Men også andre grene har fået, f.eks. semiotik, subjektivitet. Og i den seneste uddeling er der også et sprogforskningscenter".

Den tidligere formand: Samf tænker ikke i centre

Henrik Tvarnø siger om sine erfaringer som formand 1993-2002, at fondens krav om centerdannelser måske ikke passer så godt til samfundsvidenskabernes:

"Centerkonstruktioner betyder, at man skal tænke stort, sammenhængende og internationalt. Det skal ikke være flere parter eller interessenter, som slutter sig sammen

i konsortier. Så skal de igennem en international *peer-review*, inklusive centerlederens CV. Nogle samfundsvidenskabelige projekter er kommet igennem den indledende bedømmelser, men er så faldet i den endelige udvælgelse, måske fordi nogle naturvidenskabelige projekter blev vurderet til at være endnu stærkere".

Grundforskningsfondens formålsparagraf:

"At fremme dansk grundforskning, uanset fagligt hovedområde

Han medgiver, at samfundsvidenskaberens faldende lyst til at søge fonden i perioden 1993-2004 kan hænge sammen med feltets negative erfaringer med fonden: "Men det kan også skyldes, at Magtudredningens 50 mio. forskningskroner beskæftigede mange samfundsvidenskabsfolk i samme periode".

Penge til de hårde statistisk-økonomiske fagområder

Det ser ud til, at der tilmed er en bias i fondens fire bevillinger til samfundsvidenskab. De tre af bevillingerne (80 pct. af pengene) er gået til de hårde statistiske eller national-økonomiske områder. Det er de områder, der i teori og metode mest ligner den traditionelle naturvidenskab i kraft af sin vægt på empiri og tal.

Skyldes det en naturvidenskabelig-positivistisk grundholdning i fondens bestyrelse, at man har udvalgt de hårde statistisk-økonomiske projekter i samfundsvidenskaben – mens de blødere sociale samfundsvidenskaber (statskundskab-sociologi) ikke har fået noget?

"Det må du spørge de enkelte medlemmer om. Men det er klart, at den eksperimentelle videnskab har nemmere ved at arbejde inden for fondens koncept. Laboratorie-fagene passer som fod i hose med store centerdannelser og de har større tradition for at gøre det", svarer Tvarnø.

Han suppleres af den nye bestyrelsesformand **Klaus Bock**, der kun har siddet et år med en udvælgelsesrunde, hvor der indkom 200 interessetilkendegivelser, hvoraf bestyrelsen udvalgte 25 til international *peer-review*:

"Der var flere humanistiske projekter imellem. Men vi konstaterede, at der ikke alene i samfundsvidenskaberne var mange konsortiedannelser, og det er ikke fondens foretrukne model for bevillinger. Vores model er 'centres of excellence' med et minimum af kritisk masse for ikke at konkurrere med forskningsrådene. Fonden uddeler to pct. af alle landets forskningsmidler, og det kan da være, at den model ikke passer så godt

1. OVERSIGT 1993-2003: Grundforskningsfondens bevillinger fordelt på hovedområder:

Uni's personale %	område	mio. kr.	%	(antal)	gn.snt. bevilling
36 %	naturvid.	1104 mio.	47 %	19 bevillinger	57 mio.
14	teknik	287	12	6	47
16	medicin	602	26	10	60
17	humaniora	218	9	7	31
17	samfund	125	5	4	31

Kilde: FORSKERforums opgørelse på basis af Grundforskningsfondens årsrapport 2003.

Bemærkninger:

- Kolonne 1: Hovedområdene (FoU-) personaleandel på universiteterne udregnet pba. Forskningsstatistikken 2003

- Jordbrugs-/veterinærvidenskab er henført til naturvidenskab og medicin.

- Oversigten er ekskl. fondens uddeling til "andre aktiviteter", fx forskerskoler.

- Oversigten er ekskl. 2004-udvælgelsen til 12 nye centre, da fordelingen af 375 mio. hertil endnu forhandles. Ud af de 12 projekter er der et samfundsvidenskabeligt og to humanistiske.

- Se i øvrigt UNIVERSITETSlæreren 106, august 1997.

Samfundsvidenskab

e, så fik de kun fem pct. af Grundforskningsfondens bevillinger.

il dem, lyder forsvaret

til nogle fagområder. Hvis samfundsfagene mener der er et problem, så må de overveje om det er bedre at søge ad andre kanaler, f.eks. forskningsrådene eller EU".

Bock: Relativt færre ansøgninger

Bock mener ikke, at samfundsvidenskabs succesrate på fem pct. er særlig dårlig, når området gennemsnitligt stod for ca. otte pct. af ansøgningerne i perioden 1993-2004 (se 2. OVERSIGT). Men han medgiver, at samfundsvidenskabs ansøgningsandel er faldet fra fondens start i 1993 (11 pct.) til nu (seks pct.). Det har han ingen forklaring på, fx at samfundsvidenskabsfolk skulle have opgivet at indsende ansøgninger.

Har Grundforskningsfondens et problem med samfundsvidenskaberne?

"Man kan da overveje, hvorfor samfundsfagene har fået fem pct. af fondens midler, når man relativt udgør en større del af forskerpopulationen. Med en gennemsnitlig succesrate på ca. syv pct. for alle områder er der altid nogle, som bliver skuffede. Fondens havde jo for nogle år siden en udbudsrunde for humaniora og samfundsvidenskab, der førte til, at flere humanistiske projekter fik bevilling. Bestyrelsen har siden diskuteret, om man skulle gentage fagspecifikke forslagsindkaldelser, men det var en klar holdning, at man foretrak en bred *bottom up*-proces."

Har samfundsvidenskab et kvalitetsproblem?

En simpel forklaring på den lave succesrate kunne være, at samfundsvidenskaberne har et kvalitetsproblem, dvs. at man ikke har

grundforskning på højt internationalt niveau.

Bock: "Samfundsvidenskaberne må jo overveje, hvordan de kan øge deres succesrate. Jeg vil foreslå universitetsmiljøerne selv at vurdere, hvad der kan gøres, når man erfarer, at man ikke får tilstrækkelige bevillinger. Jeg har svært ved at se, at det primært kan være Danmarks Grundforskningsfonds problem, specielt ikke når vi sammenligner deres totale succesrate mod det antal ansøgninger, vi har fået fra fagområdet".

Sociologiprofessor Heine Andersen – nyudpeget medlem af det samfundsvidenskabelige forskningsråd – er ikke bange for at sige, at det kan handle om *tradition og kvalitet*:

"Det kan have spillet en rolle, at dansk grundforskning i samfundsvidenskab står svagt målt på teori, citationer osv. Der er ikke penge til ret meget grundforskning. Det er nemmere at udpege nogle højtprofilerede naturvidenskabelige og medicinske områder end at finde nogle inden for sociologi eller politologi", forklarer han. "Og det kan have spillet en rolle, at Grundforskningsfondens ikke har set det som deres rolle at bygge op eller udfylde huller, men at bygge videre på noget, der er synligt og stærkt i forvejen – og her var samfundsvidenskaberne tydeligvis udenfor, bortset fra de hårdere økonomisk-statistiske områder".

JØ

Peder Olesen Larsen

Fondens historie: Peder Olesen Larsen

Grundforskningsfondens første år var stærkt præget af den magtfulde Peder Olesen Larsen, tidligere topembedsmand i Undervisningsministeriet under Bertel Haarder, der indsatte ham i dobbeltstillingen som direktør og bestyrelsesformand.

Han agerede i 1991-98 som "fondsejer" ved at styre fondens indstillinger og politik. Han lagde stilen for, hvad fondens milliarder skulle bruges på. Hans personlige baggrund som kemiker gjorde, at projekter i høj grad blev målt på naturvidenskabelige-positivistiske sider – og humaniora og samfundsvidenskab havde det svært fra starten.

Olesen Larsen fik ikke forlænget sin direktørkontrakt i februar 1999. I praksis blev han gået i *unåde* – men med en faldskærm på tre års løn: 2.3 mio. kroner i ryggen – efter at FORSKERforum (nr. 112 marts 1998) opsporede ureglementeret forvaltning i den såkaldte "matematiksag". Direktøren fik en næse af Forskningsministeriet for at have set stort på de almindelige forvaltningsregler: Ignoreret en klage, ikke haft skriftlighed i sagsbehandlingen m.m. Sagen afslørede, at han havde sine helt egne regler for faglige bedømmelser og procedurer. I matematik sagen vandt et Århus-projekt millionbevillingen, mens det tabende DTU-KU –projekt bagefter fik bekræftet deres påstande om, at direktørens sagsbehandling havde begunstiget hans personlige favoritter i Århus.

Peder Olesen Larsen er kemiprofessor og ophørte sidste år som 70-årig som adjungeret professor i videnskabshistorie ved Aarhus Universitet. Han er indtil nu blevet brugt som konsulent i diverse udredninger i bl.a. Forskningsstyrelsen. Kilder fortæller tilmed, at han – som mangeårigt medlem af partiet – fortsat rådgiver Venstre, senest i sagen om Højteknologifonden.

2. OVERSIGT: Ansøgninger fordelt på fagområder 1992, 2000 og 2004, procent

	1992	2000	2004
Bio-videnskab	35	49	42
Matematik, datalogi	5	2	6
Fysik, astronomi, kemi	9	9	13
Materialeforskning, tekniske videnskaber	7	6	5
Geofag, klimaforskning, det ydre miljø/økologi	8	9	8
Filosofi, teologi, arkæologi, antikstudier	7	6	7
Historie, kulturstudier, sprogvidenskab, kognition, pædagogik	18	12	13
Økonomi, politik, jura, sociologi	11	7	6

Kilde: Grundforskningsfondens årsrapport 2005, upubl.

Forskningsråde

SDUs forskere er overrepræsenteret i forskningsråd

Ja, på naturvidenskab og sundhed. Men slet il

Naturvidenskab: FoU-årsværk, totalbevillinger og bevillinger fra forskningsråd 2003			
Universitet	årsværk %	udgifter i alt %	f-råd %
KU	29	32	26
Aarhus	26	23	36
Syddansk	9	11	15
RUC	1	2	1
Aalborg	3	3	0,5
DTU	18	18	15
DPU	9	6	5
KVL	9	6	5
Farmaceut	3	6	5
IT-univ.	2	3	1
%	100	100	100
<i>total antal</i>	2703	-	-
<i>total mio.kr</i>	-	2206	355

Kilde:
Beregninger på baggrund af oplysninger fra Forskningsstatistikken 2003; indberetninger fra universiteterne.

Sundhed: FoU-årsværk, totalbevillinger og bevillinger fra forskningsråd 2003			
Universitet	årsværk %	udgifter i alt %	f-råd %
KU	49	51	39
Aarhus	23	21	32
Syddansk	13	16	20
RUC	-	-	-
Aalborg	7	5	0,5
DTU	-	-	-
DPU	-	-	-
KVL	-	-	-
Farmaceut	8	8	0,5
IT-univ.	-	-	-
%	100	100	100
<i>total antal</i>	1281	-	-
<i>total mio.kr</i>	-	1019	89

Der er ikke udarbejdet statistikker på jordbrug/veterinærvidenskab og på teknisk videnskab, da disse er domineret af enkeltinstitutioner, hhv. KVL og DTU.

Syddansk Universitet er Sanders kæledægg, når det måles på universiteternes repræsentation i forskningsråds-systemet. SDU er i de frie, faglige forskningsråd repræsenteret med 17 pct., hvor universitetets relative personaleandel (ni pct.) kun berettiger til halvdelen.

Og *overrepræsentationen* ser ud til at betale sig på nogle hovedområder, eller også er SDUs forskere bare dygtigere på nogle fagområder. Det naturvidenskabelige forskningsråd uddeler nemlig næsten dobbelt så store portioner (15 pct.) til SDU som personaleandelen indikerede. Og i sundhedsvidenskab får SDU 20 pct. af bevillingerne, mens man kun udgør 13 pct. af universiteternes personale på sundhedsvidenskab.

Det viser FORSKERforums statistik over, hvem de frie, faglige forskningsråd gav penge i 2003, som på nogle måder kan bruges som en *uofficiel kvalitetsranking* af universiteternes fakulteter, fordi forskningsrådene angiveligt udvælger efter rene kvalitetskriterier. (*Der skal dog gøres to forbehold for usikkerheder: Dels bygger statistikken på universiteternes egne indberetninger og ikke på forskningsrådenes oversigter. Og dels kan uddelingsåret 2003 afvige fra uddelingsmønstret andre år.*)

Fordele til SDU og retor Oddershede?

SDU-rector Oddershede: Nej, ingen favorisering

"Der er ingen sammenhæng mellem, at SDU har relativt mange i forskningsråds-systemet og at SDU's naturvidenskab og sundhedsvidenskab får relativt flere bevillinger fra rådene. Forklaringen er, at rådene bedømmer ansøgninger ud fra rene kvalitets-kriterier og åbenbart har vurderet, at der var flere ansøgninger af høj kvalitet fra SDU", forklarer **Jens Oddershede**.

Men da SDUs humaniora og samfundsvidenskab klarer sig relativt dårligt – selv om fx formanden for det humanistiske forskningsråd kommer fra SDU – konstaterer Oddershede videre:

"At SDUs repræsentanter ikke forkæler SDU kan jo ses af, at vi også er godt repræsenteret i de humanistiske og samfundsvidenskabelige råd, men her får vi desværre ikke de bevillinger hjem, som vi burde have".

Han henviser til, at SDUs humanister udgør 11 pt. af universiteternes personale (og 18 pct. af bevillinger), men kun får otte pct. fra forskningsrådene. Og SDUs samfundsvidenskab har hele 11 pct. af personaleandelen, men får kun fire pct. af rådsbevillingerne.

Aarhus' naturvidenskab og sundhed er dygtige

Det handler ikke bare om prestige, men om penge. De dyreste fagområder at drive er naturvidenskab og sundhed, så her er det særlig vigtig med store eksterne indtægter.

nes favoritter

is-systemet. Men får de også større bevillinger?

ikke på humaniora og samfundsvidenskab

Statistikken fortæller, at Aarhus Universitets naturvidenskabelige og medicinske forskere har en særlig stor stjerne hos det naturvidenskabelige forskningsråd: Naturvidenskab får en tredjedel af alle rådets bevillinger, men de udgør kun en fjerdedel af personalet. Og det samme gør sig gældende for Aarhus' medicin.

Man kan til gengæld sige, at det **humanistiske** forskningsråd har et særligt godt forhold til KU, der får halvdelen af alle bevillinger, men kun er en tredjedel af forskerne. Det kan være de mange små- eller særfag, som sætter sig igennem.

Samfundsvidenskab: Handelshøjskolen i Århus

Og hvad angår **samfundsvidenskab**, så stod Handelshøjskolen i Århus (med bl.a. nationaløkonomen Nina Smith i staben) relativt stærkt, idet man fik 13 pct. af rådsbevillingerne, mens man kun var syv pct. af universiteternes samf-personale. Nogle af Århus-skolens 90 forskningsårsværk må således være relativt meget dygtigere end de 1100 andre samfundsvidenskabsfolk på de andre universiteter.

jø

Humaniora: FoU-årsværk, totalbevillinger og bevillinger fra forskningsråd 2003			
Universitet	årsværk %	udgifter i alt %	
KU	31	28	50
Aarhus	20	17	27
Syddansk	11	18	8
RUC	8	9	6
Aalborg	8	9	1
HH-Kbh.	2	3	0
HH-Århus	2	2	0
DTU	-	-	-
DPU	17	13	6
KVL	-	-	-
Farmaceut	-	-	-
IT-univ.	-	-	-
%	100	100	100
<i>total antal</i>	<i>1318</i>	-	-
<i>total mio.kr</i>	-	<i>1161</i>	<i>80</i>

Samfundsvidenskab: FoU-årsværk, totalbevillinger og bevillinger fra forskningsråd 2003			
Universitet	årsværk %	udgifter i alt %	
KU	25	22	29
Aarhus	10	8	11
Syddansk	11	11	4
RUC	8	10	1
Aalborg	17	16	0,5
HH-Kbh.	21	21	16
HH-Århus	7	11	13
DTU	-	-	-
DPU	-	-	-
KVL	-	-	-
Farmaceut	-	-	-
IT-univ.	-	-	-
%	100	100	100
<i>total antal</i>	<i>1204</i>	-	-
<i>total mio.kr</i>	-	<i>1133</i>	<i>76</i>

Oddershede: Det skæve forsknings-Danmark

"Der er en skævdeling mellem øst- og vest-Danmark, hvis man ser på, hvor de offentlige forsknings- og udviklingsudgifter er fordelt regionalt. I hovedstaden bruges ca. 3.500 kr. pr. indbygger, mens der bruges ca. 500 kr. pr. indbygger i Syd-danmark", lyder analysen fra SDU-rector Jens Oddershede.

Han kender forklaringen, at mange af landets universiteter og hovedparten af sektorforskningen er henlagt til hovedstaden. Her ligger det store universitet og de store sektorforskningsinstitutioner. I hovedstaden bruges ca. 2/3 af alle offentlige forskningsmidler, og her bruger virksomhederne ca. 2/3 af deres forskningsmidler.

Selvforstærkende effekt

Oddershede: "Der er en skævdeling, der har en uheldig selvforstærkende effekt, som gør at det er meget vanskeligt at opbygge forskningsmiljøer i provinsen. Hvis man vil udbygge vidensområdet udenfor hovedstadsområdet, så må man ændre den offentlige fordeling", siger han, der henviser til, at skævheden bliver mindre, hvis den regionale fordeling på viden-arbejdspladser ændres. Hvis pengene målt på befolkningsstørrelsen er faktor 7 ekstra til hovedstaden, så er den målt på private vidensarbejdspladser kun 4,5".

Men vil de højteknologiske virksomheder – som typisk ligger i København – ikke brokke sig, hvis offentlige forskningspenge og institutioner placeres i Syddanmark?

"Det er spørgsmål om, hvad der kom først: Ægget eller hønen. Hvis den offentlige forskning og udvikling lægges i provinsen, følger de videnstunge virksomheder med. Det klareste eksempel er Aalborg Universitets satsning på telekommunikation, der gav et boom i den lokale industri".

jø

Tænk tank truer til maj

En tænketank nedsat af Økonomi- og Erhvervsminister
Bendt Bendtsen kan til maj tage fat på tabuer om
brugerbetaling på universiteterne, privatisering
og erhvervsretning i den offentlige forskning m.m.

Der bliver ikke indført brugerbetaling for danskere og EU-borgere til universiteterne, messer videnskabsminister Helge Sander og hans embedsmænd om og om igen. Ministeren ønsker tydeligvis ikke at være *ophavsmanden* bag et sådant initiativ.

Men når ministre ikke selv ønsker, at der skal tænkes i en bestemt retning, bestiller de andre til at gøre det. Derfor får den liberale organisation OECD den type analyseopgaver. Og aktuelt har regeringen i relativ stilhed nedsat en tænketank "**Fremtidens vækst**", der kan få stor indflydelse på universitetsområdet, selv om den er totalt domineret af erhvervsfolk.

Tænk tanken kan tage fat på en række tabuer med store konsekvenser for universitetssektoren: *Skal universiteternes basismidler styres i en mere strategisk-erhvervsvenlig retning? Skal succeskriteriet for universitetsforskningen være samarbejde og viden-overførsel til erhvervslivet? Skal nogle af de mest erhvervs-egnede forskningsfelter privatiseres? Skal der indføres brugerbetaling for danske studerende og EU-borgere? Skal studenterne kun have SU, hvis de gennemfører deres studier?*

Tænk tanken skal ifølge kommissoriet komme med bud på fremtidsbilleder for erhvervsudviklingen i Danmark, samt belyse hvilke krav, der stilles til de danske vækstvilkår. Tænk tanken skal sætte fokus på, hvad erhvervslivet kan gøre for at ruste sig, herunder belyse, hvordan der kan skabes højproduktive arbejdspladser i Danmark, med fokus på områder som innovation, uddannelse, offentlig-privat partnerskab m.m. (se www.fremtidensvaekst.dk).

KU-rector Linda Nielsen er gidsel

Der er mange faresignaler for universiteterne og den offentlige forskning i Tænk tankens design: Dels er den nedsat af Økonomi- og Erhvervsminister Bendt Bendtsen, som ikke har indsigt i universitetssektoren og for hvem det er fuldstændig omkostningsløst at komme med indspil. Dels består tænketanken eensidigt af 10 tunge ledere fra private firmaer, en fra den "universitetsfjendtlige" fagbevægelse (Dansk Metal). Den eneste kyndige i den offentlige forskning i Tænk tanken er KU-rector Linda Nielsen (der også er formand for Rektorkollegiet).

Altsammen peger design'et på, at der kan komme et superliberalt udspil, som placerer krav og forpligtelser på den offentlige sektor – især universitetsområdet. Kilder vurderer, at regeringens totalreformering af den offentlige forskning og universiteter herefter kan gå over i næste fase: Først skete ændringen af universitetsloven, så oprettede man de strategiske forskningskasser (Det Strategiske Forskningsråd og Højteknologifonden) og sidst venter brugerbetaling og privatisering.

Formand for udvalget er B&O-direktør Anders Knutsen (som i øvrigt også er formand for CBS' bestyrelse og for universiteternes bestyrelsesformænd). Danisco og Novo er ifølge sædvane med i Tænk tanken, ligesom nogle elektronikfirmaer.

Udvalgets rapport præsenteres i slutningen af maj måned.

De humanistiske kandidater er ramt af "overgangsproblemer," siger en ny rapport fra Videnskabsministeriet om humanister og arbejdsmarkedet. Kandidaterne er ikke på radaren hos arbejdsgiverne i det private erhvervsliv – og mange kandidater er på deres side fokuseret på at finde et job indenfor undervisningssektoren.

Hvad gør man ved disse strukturproblemer? Er humanistuddannelsen god nok – eller skal der laves tilvalgsmoduler, som specialiserer humanisterne til at gå ind i bestemte brancher? Gruppen bag rapporten anbefaler generelt, at kandidaten introduceres til arbejdsmarkedet før vedkommende bliver færdig med sine studier. Blandt andet gennem permanente trainee-ordninger. Arbejdsgruppen mener også, at man kunne etablere uddannelsesstillinger, som man kender det for jurister, skolelærere og læger. Desuden ønsker gruppen flere tillægsuddannelser indenfor f.eks. kommunikation, reklame- og forlagsbranchen.

Kyndrup: Pizzametafor

Men det betyder ikke, at den humanistiske uddannelse skal blive så erhvervsrettet, at den bliver udvandet. Den ambitiøse, dybtgående humanistiske kandidatuddannelse er der stadig brug for, siger **Morten Kyndrup**, professor på AU, der har siddet med i arbejdsgruppen:

"Nogle mener, for at bruge *pizza-metaforen*, at man laver en humanistisk grunduddannelse, og så supplerer man med *toppings* efter eget valg, marketing eller erhvervsøkonomi, som ikke er humanistisk, fordi man ikke kan bruge humanister i sig selv til noget. Men det mener vi ikke er en god idé: De humanistiske kompetencer er i sig selv vigtige for arbejdsmarkedet, ja, livsnødvendige for vores konkurrenceevne i det videnssamfund, vi er på vej ind i" siger Morten Kyndrup.

Drop de fine fornemmelser

Det, uddannelserne efter Kyndrups opfattelse, savner, er blandt andet *professionel etik*. Kandidaterne skal kunne samarbejde, indgå i projektforløb, modtage feedback og træne deres mundtlige og skriftlige fremstillingsevne. Det skal indtænkes i hele uddannelsesforløbet, så anbefalingen retter sig også mod universitetslærernes attitude. For arbejdsgruppen har iagttaget en vis *berøringsangst* i visse humanistiske miljøer:

"Man skal huske at komme til tiden og kunne læse, stave og skrive. Der er tendenser – og kun tendenser – til, at man betragter studiet og værdierne som et slags kald, og at man derfor ikke behøver at kunne begå

Pizzametoden: st med toppings efter eget valg?

ort om humanister og arbejdsmarkedet anbefaler tillægsuddannelser og praktik.
skal ikke udvande de humanistiske grundkompetencer, advarer arbejdsgruppen bag

sig. I visse miljøer er der en tendens til at inkarnere de værdier, man studerer, så når man kommer ud på virksomhederne, så føler man sig som bedre menneske og kan fortælle dem, hvad der er godt og skidt,” siger han.

Derfor skal der etableres trainee-stillinger, så kandidaterne kan blive vænnet til lugten i bageriet på arbejdsmarkedet. Og så nogle af de ”fine fornemmelser” kan blive erstattet af realitetssans: At være ekspert i hvad menneskelig betydning er for noget (og det er vel den korteste definition på, hvad humaniora forstår sig på.) Det er noget andet end at have patent på hvilke betydninger og hvilke værdier, der er de ”bedste”, mener Kyndrup.

Private sektor: Praktik er godt

Frederik Dehlholm - formand for de privatansatte magister i DM og ansat på virksomheden CSC - er enig i, at kandidaterne skal i praktikforløb i løbet af deres uddannelse.

”De skal ud i tre måneder og få meningsfulde opgaver og få en fornemmelse af, hvilke kompetencer, de skal bruge,” siger han.

Han fortæller, at de kandidater, der havner i det private erhvervsliv, har ensartede problemer i løbet af de første år: De har svært ved at vænne sig til, at man ikke kan få tid til at lave et produkt af en kvalitet, man selv synes, man kan stå inde for.

”Der er store krav omkring hurtighed og korte deadlines. De fleste har vanskeligt ved at vænne sig til at levere lavere kvalitet, end de egentlig synes, de kan stå inde for. Men hvis man har været i en ordentlig praktik og haft deadlines, så er man sporet ind på det,” siger Frederik Dehlholm.

Men han mener ikke, at humanisterne har *attitude-problemer* eller generelle problemer med at begå sig på arbejdsmarkedet.

”Alle nyuddannede medarbejdere - og for den sags skyld også erfarne medarbejdere, der har skiftet job - har en indkøringsperiode, hvor de sætter sig ind i, hvilken mission og vision virksomheden har, hvilken formel og reel organisationsstruktur virksomheden har, hvordan de interne kommunikationsgange er, hvordan man rapporterer i kvalitetsstyringssystemet, hvem man skal spørge til råds om hvad, hvilken omgangsform og tone der er på stedet, hvilke rettigheder og pligter man har, kort sagt, alle de skrevne og uskrevne regler på stedet. Men det er ikke specielt for humanisterne, det gælder jo alle. Ingen arbejdsgivere regner med at kunne udnytte nye medarbejdere 100 procent fra dag ét,” mener Frederik Dehlholm.

Nej tak til tillægsuddannelser m.m.

Dehlholm er generelt ikke tilhænger af, at man fokuserer for meget på uddannelsesstillinger og tillægsuddannelser, fordi det indikerer, at uddannelsen ikke er god nok. Primært er problemet, at arbejdsgiverne ikke tænker i humanistiske baner, når de skal ansætte.

”Der er ikke problemer med at integrere humanistiske kandidater på arbejdsmarkedet, men der er bare tradition for at konkludere sådan. I de seneste år er der sket en vækst i arbejdspladser indenfor design, brugertilpasning, kommunikation, kvalitetsstyring og kvalitetssikring, marketing og human ressource. Tidligere arbejdede man direkte produktionsrettet, men nu har verden ændret sig: Men alles bevidsthed halter jo altid lidt efter, så derfor står vi med det her overgangsproblem i lidt tid endnu,” siger han.

Men han anerkender, at overgangsproblemet betyder, at det kan være nødvendigt at gøre noget ekstra for den pukkel af humanistiske kandidater, der ikke kan få job:

”Der kan godt være brug for en ekstraordinær indsats i en periode. Men jeg er imod, at man cementerer, at det er nødvendigt med ekstra uddannelse for at få et job. For så giver man arbejdsgiverne en opfattelse af, at kandidaterne slet ikke kan fungere uden.”

nbc

Rapporten kan findes på Videnskabsministeriets hjemmeside: <http://www.vtu.dk/fsk/div/unisoejlen/5009.Hum.kandidater.org.arb.16.3.05pdf.pdf>

Myten om humanioras store arbejdsløshed

De store humaniorafag har ikke større arbejdsløshed end mat/fys-fagene, hvilket man gerne kunne få indtryk af den offentlige debat - som nogle kalder en *humaniora-hetz*:

Det er langt fra alle humanist-fag, der er plaget af stor arbejdsløshed. Ifølge tal fra Magistrenes A-kasse fra januar 2005 er der stor forskel på, hvad man studerer som humanist, hvis det gælder om at få job.

Det er sikkert at sige, at det er helt skævt at læse filosofi, hvis man gerne vil have et job. Knap 28 procent af de medlemmer, der har filosofi som fag, er på dagpenge. Heller ikke kunsthistorikerne har noget at prale af i den sammenhæng, her er godt 25 procent på dagpenge. Herefter kommer medie og kunsthistorie, der har 21-22 procent arbejdsløse på dagpenge.

Men der kan ikke generaliseres om humanisters arbejdsløshed for i den anden ende af skalaen er kun godt otte procent af de i tysk uddannede magistre arbejdsløse. Den arbejdsløshed er lavere end både på mat-fys fag som biokemi, og bio-geo-fag som biologi, geografi, geologi og idræt. De store gymnasie humaniora-fag som musik, historie, fransk, dansk og engelsk ligger med 11-12 procent arbejdsløshed på niveau med bio-geo-fagene.

Det skal tilføjes, at det netop er de store humaniorafag med mange kandidater, der har den mindste arbejdsløshed.

nbc

DTU: Nej til at tviste lov

DTUs bestyrelse har fået underkendt deres ønske om, at rektor Pallesen skal have lov til at indsætte tre af sine institutledere i det akademiske råd.

Efter at Videnskabsministeriets jurister undlod at *knalde* rektor Pallesen for hans ulovlige bilordning, troede DTUs ledelse åbenbart, at der var frit slag i ministeriet. Derfor syntes ledelsen, at det var unødvendigt at sende en føler ind til ministeriet vedrørende DTUs nye vedtægter. Så efter at bestyrelsen i et halvt år har arbejdet med vedtægten, for at sende den ind til godkendelse i februar, får man nu ministeriets nej til, at institutledere automatisk får plads i det såkaldte "akademiske råd", hvilket ville give dette organ en klar ledelsesprægning.

DTUs ledelse forsøgte at tviste universitetsloven. Men Videnskabsministeriets jurister har nærlæst og konstaterer nu, at akademisk råd skal bestå af rektor, som er født formand, samt repræsentanter for det videnskabelige personale og de studerende. Institutledere er nu ansatte ledere, og de er derfor ikke længere end del af VIP-gruppen. Der er således ikke hjemmel i loven til at institutlederne kan indgå i sammensætningen af akademisk råd, udtaler juristerne: *"Akademisk råd er et organ, der beskæftiger sig med universitetets akademiske forhold, herunder er rådet tillagt centrale beføjelser til sikring af den akademiske frihed. Rådets opgaver er i det væsentlige at udtale sig til rektor om akademiske forhold. Rådet er således rådgivende i forhold til ledelsen, og repræsentanter for ledelsen har derfor ikke en naturlig plads i rådet. Rektor inddrager efterfølgende de øvrige ledere"*

Underkendelsen fremgår af videnskabsministerens Folketingssvar S149 til Per Clausen (Enhedslisten) FORSKERforum har søgt at få en kommentar fra det videnskabelige personale, men ingen vil udtale sig.

jø

DTU: Sander siger ja til færre VIP'er

Videnskabsministeren godkender, at DTU-rektor Pallesen og DTU-bestyrelsens eksterne flertal udvider det eksterne flertals majoritet og at det sker på bekostning af det videnskabelige personales andel. Fremover består bestyrelsen af 10 personer, heraf 6 eksterne. Der bliver kun plads til en repræsentant fra det videnskabelige personale, hvor det ellers havde været logisk, at der skulle være to.

Bestyrelsesflertallets udelukkelse af det videnskabelige personales ekspertise er helt i overensstemmelse med loven, konstaterer Videnskabsministeren i et Folketingssvar S150 til Per Clausen (Enhedslisten).

Sander mener ikke, at det er nødvendigt med flere VIP'er. Bestyrelsen fastlægger vedtægten, og bestyrelsen kan frit fastsætte antallet af VIP'ere i bestyrelsen, *"når blot den samlede bestyrelse lever op til universitetslovens krav om tilsammen at kunne bidrage til at fremme universitetets strategiske virke med medlemmernes erfaring og indsigt i uddannelse, forskning, videnformidling og videnuddannelsesveksling"*.

Sander mener, at den samlede ekspertise i bestyrelsen er passende, hvor der bl.a. er gjort plads til to studenterrepræsentanter.

jø

Teknik: Stipendiater

Politikerne har bevilget 240 ekstra ph.d.-stipendier til de naturvidenskabelige, tekniske eller medicinske områder. Men på DTU er der ikke vejledere nok, og ph.d.'erne risikerer at blive sat til at standardopgaver som skulle gøres af , konstaterer formænd for ph.d.-stipendiaterne

"Stipendiaterne koster halvanden million, men hvad får man ud af det? Halvandet års forskning. Resten af tiden går med at opfylde forskellige andre krav. Efterhånden er det blevet sådan, at ph.d.-studerende bruger meget tid i laboratoriet for professoren, fordi mange TAPere, undervisningsassistenter og laboranter er blevet skåret væk. Det er de dødtætte af, og det betyder også, at man fra statens side måske ikke får nok forskning for pengene".

Thomas B. Christiansen vil gerne have gang i en diskussion om, hvorvidt ph.d.-uddannelserne fungerer godt nok. Når man nu har besluttet sig for, at en stor del af styrkelsen af forskningen skal ske gennem ph.d.-stipendier.

Christiansen er formand for IDAs uddannelses-, forsknings- og kompetenceudviklingsudvalg – og adjunkt på DTU.

Også Toke Haunstrup Christensen – nuværende formand for Ph.d.-Foreningen ved DTU – spørger også, om ph.d.'erne forsker for lidt og laver for mange trivielle ting i løbet af uddannelsen.

"Pligtarbejdet er ikke ordentligt integreret i uddannelsen. Det bør være noget, man kan få noget ud af, og det skal indgå som et led i at udvikle sidekompetencer, som for eksempel kan bruges i virksomheder bagefter. Som det er nu, bliver der brugt for meget tid på for eksempel laboratoriarbejde, og der er sågar eksempler på ph.d.-studerende, der bliver sat til at kopiere kompendier," siger han.

Omfordeling blandt de tekniske områder

Thomas B. Christiansen understreger, at han ikke mener at pengene skal flyttes væk fra de tiltænkte forskningsområder, men taler for, at pengene skal fordeles inden for de tekniske videnskaber på en måde, som udnytter pengene bedre, end ved blot kritikløst at øge antallet af ph.d.'er. Man kunne måske overveje at bruge nogle af pengene på andre typer af ansatte, f.eks. forskningsassistenter og laboranter.

Udmøntningen af forskningsreserven skal styrke forskeruddannelsen og betyder, at der i år skal indskrives omkring 240 ekstra ph.d.-studerende indenfor satsningsområder som sundhedsvidenskab, teknisk videnskab og naturvidenskab.

Og det giver paradoksalt nok problemer for dem, der får en hel masse.

DTU: For få kompetente vejledere til mange stipendier

DTU får stipendier, men kan få svært ved at absorbere alle de nye stipendiater, hvis der ikke samtidig bliver lavet nogle grundlæg-

gende strukturforandringer. Der er blandt andet for få kompetente vejledere til at tackle de omkring 100 nye stipendiater, som DTU står til at få, mener Thomas B. Christiansen.

"Der skal faktisk to gode hoveder til for at få en ph.d.-proces til at lykkes. Jeg vil anslå, at mindre end halvdelen af DTUs fastansatte lærere er aktive ph.d.-vejledere og dem, der er, bliver nu endnu mere belastede. Af lektorerne er der en hel del, som lægger meget vægt på undervisningen, men som ikke er tilstrækkeligt forskningsaktive og *oppe på beatet* til at være gode ph.d.-vejledere," mener Thomas B. Christiansen, der understreger at udsagnene primært bygger på hans egen tid som formand for Ph.d.-Foreningen ved DTU.

Også Toke Haunstrup Christensen er nervøs for, at de gode og populære vejledere vil blive totalt overrendt, og dermed vil give en ringere vejledning til den enkelte:

"Det kan ikke lade sig gøre for de gode vejledere at suge ekstra 50 procent ph.d.-studerende op, uden at det forringer vejledningen. Vi frygter et kvalitetsfald".

Målrettet mod erhvervslivet eller mod universitetet?

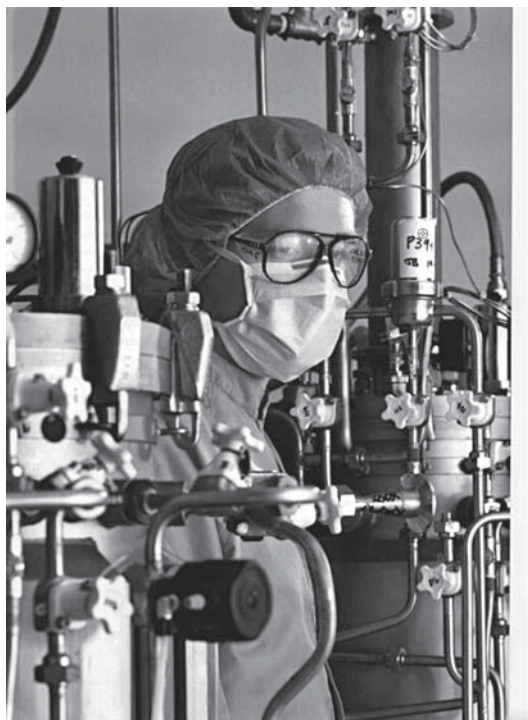
Toke Haunstrup Christensen efterlyser også en generel debat om fra politisk hold om, hvad de nye ph.d.'er skal bruges til. Skal de ud til virksomhederne og kunne samarbejde og projektstyre, eller skal de være internationalt anerkendte forskere på universiteterne? Svaret bør have betydning for, hvordan uddannelsen udformes, men den diskussion er endnu ikke taget, påpeger han.

"Man har fra politisk hold en idé om, at ph.d.'er skal vandre ud i virksomhederne og skabe nye produkter og innovationer. Og dér mener vi, at man har et problem. For hvis det er tilfældet, så skal uddannelserne være målrettede virksomhederne, og så skal man indrette uddannelsen anderledes og fremme visse kompetencer frem for andre," siger han og fortsætter:

"Som det er nu, er uddannelsen meget målrettet mod universiteterne og på at lære at forske. Men ude i virksomhederne handler det også om at kunne skabe processer sammen med andre og deltage i projektstyring, og det mener vi, at mange ph.d.'er ikke kan – ikke bare på DTU, men generelt. Og dermed risikerer man at miste en masse penge, en halv eller hel Storebæltsbro, som måske ikke omsættes til det, man ønskede. Det ikke bare er gjort ved at fordoble bevillingen," siger Toke Haunstrup Christensen.

nbc

Humanioras og samf's manglende forskeruddannelse

Regeringens har bevilget flere ph.d.-stipendier til naturvidenskab, teknisk videnskab og medicin. Men ingen til humaniora og samfundsvidenskab.

"Ud fra en bred forskningsstrategisk vurdering mener jeg, at det er uhenigtsmæssigt. Det skal ikke forstås som almindeligt humanistisk klynk over at blive forfordelt. Tværvideenskabeligt er vi faktisk generelt enige om i FUU, at denne her øremærkning er uheldig. Det er simpelthen en fejlagtig fortolkning, at man ikke også mener, at eksempelvis kultur og kulturøkonomi har vækstpotentiale" siger **Morten Kyndrup** er formand for FUU (Forskeruddannelsesudvalget under Koordinationsudvalget for forskning).

Som professor i Æstetik og Kultur på AU forlanger han ikke flere basismidler, og han har ikke noget mod *øremærkningen* til såkaldte erhvervsrettede initiativer – også indenfor humaniora og samfundsvidenskab:

"Jeg har da sympati for Videnskabsministerens slogan '*Fra tanke til faktura*,' men det skal bare ikke forstås for snævert, og det er der en tendens til. Man må forstå erhvervsretning lidt bredere, end at det giver noget på bundlinjen fra dag ét," siger Morten Kyndrup, der sagtens mener, at man kan få penge ud af midler, der er investeret i humanistisk forskning.

Ufleksibel samfinansiering

"En stadig mindre del af værditilvæksten, når man fremstiller et produkt, har med tekno-

logi at gøre, og en stadig større del har med design, software og oplevelse i allerbredeste forstand at gøre. Det er ikke tilfældigt, at kultur- og oplevelsessektoren er den hurtigst voksende i vores del af verden i dag"

Morten Kyndrup er også kritisk over for det ufleksible i, at alle de ny stipendier er samfinansierede, således at virksomheder og universiteterne skal betale to tredjedele af gildet.

"Nogle steder er det vældig svært at få samfinansiering. Hvem siger, at stipendierne er mest relevante lige dér, hvor man rent faktisk kan finde samfinansiering? Så det binder både FUU og universiteterne på en meget stiv måde," siger han og tilføjer, at det jo er alle Folketingets partier, der står bag øremærkningerne af de ny midler.

"Derfor burde det være muligt at få løst op for øremærkningerne, uden at der går partipolitik i det".

Samfundsvidenskab: Farvel til titelforvirring

De samfundsvidenskabelige uddannelser skal have klare og informative eksamensbeviser, så omverdenen undgår titelforvirring. Arbejdsgiverne skal have helt præcise, dækkende og forståelige oplysninger som "varedeklaration" om kandidaternes individuelle kvalifikationer. Alt for få eksamensbeviser lever op til dette elementære krav – og mangfoldigheden gør dem usammenlignelige og uforpligtende.

Kravet om opstramning findes i en rapport "**Fremtidens samfundsvidenskabelige uddannelser**" fra en arbejdsgruppe nedsat af videnskabsminister Helge Sander. Rapporten fortæller, at på de 7 samfundsvidenskabelige grunduddannelser kan de studerende vælge mellem 27 forskellige studieforløb. Og 12 titler dækker så samfundsvidenskab, der har record i antal titler, sammenlignet med de øvrige videnskabelige hovedområder. Rapporten kritiserer ikke variationen, men at eksamensbeviserne skal være mere informative kombineret med, at antallet af titler kan reduceres til 5.

Rapporten beskriver samfundsvidenskabs muligheder positivt, delvis i modsætning til rapporten om humaniora. Rapporten konstaterer – på baggrund af forskellige undersøgelser om sammenhæng mellem viden og samfundsmæssig værditilvækst – at en af fremtidens kernekompetence er kreativitet og innovative egenskaber, der kan skabe synergi mellem discipliner, funktioner og sektorer. Rapporten betoner ikke betydningen af dansk forskning, men på innovation – "produktforbedring" – som en helt afgørende faktor for private virksomheders vækst. Samfundsvidenskabelige kandidater skal ikke bare kunne varetage standardløsninger på kendte problemstillinger med udgangspunkt i traditionelle metoder og viden. De skal derfor være kreative, kunne se ud over deres egen faglighed og kunne arbejde på tværs med andre fagligheder. Det bliver derfor en central udfordring at skabe rammer, der stimulerer innovationskulturen i samfundsvidenskaberne.

Samtidig skal kandidaterne have større beskæftigelses-egnethed, hvor vejen frem er partnerskaber mellem universitet og samfund. Der skal indgås en "samfundskontrakt", der forpligter tre parter: Studerende/kandidater, universiteter og offentlige/private arbejdsgivere.

De samfundsvidenskabelige uddannelser har produceret mange kandidater i de seneste år, og på enkelte områder – fx hos kandidater fra Aalborg og RUC – er der en overledighed på 4 pct. Dekan og studieledelse bør på disse områder afdække, hvorfor deres kandidater har relativt sværere ved at få arbejde og justere uddannelsernes indhold og form, anbefaler rapporten.

Formand for udvalget har været kommitteret Henrik Hassenkam, Finansministeriet. Også professor Jørgen Goul Andersen og CBS-dekan Søren Barlebo Rasmussen var blandt de 7 udvalgsmedlemmer.

(se www.fsk.dk – pressemeddelelse 10. marts).

nbc

jØ

Fødevarerforsknings rådner

Fire fyringsrunder på fem år. Men for et par måneder siden balancerede regnskabet, efter en fyringsrunde i efteråret i DFVF. For fjorten dage siden blev advarselsslampene imidlertid røde, da direktøren varslede et millionunderskud og 88 fyringer. Og i går holdt bestyrelsen så krisemøde og konkluderede, at der skal spares 100 ansatte.

Den ansvarlige forbrugerminister Lars Barfoed (Kons) har bedt et revisionsfirma om at finde ud af, hvor der er regnet galt i DFVFs økonomi. Men revisionsfirmaet er så vidt vides ikke blevet bedt om at vurdere, hvordan regeringens nedskæringer i sektorforskningen de seneste tre år spiller ind. Her har DFVF skullet spare 60 mio.

Det forlyder internt på DFVF at den daglige ledelse vil stille forslag om, at besparelserne især skal ramme fødevarerikkerhed (nedskæring på 20 pct.), mens husdyrsikkerhed slipper nådigere (nedskæring på 10 pct.). Hermed prioriteres landbrugsinteresser højere end forbrugerne, hvilket kan imødekomme Venstres ønsker. Men det kan også spille ind, at direktør Knud Børge Pedersen selv kommer fra veterinærsektoren.

Revisionsrapporten kommer inden bestyrelsesmøde d. 6. april.

(www.forskerforum.dk den 16.03.2005)

Michael Laudrup foreslår bachelorgrad i "oplevelsesøkonomi"

Det danske uddannelsesbillede inden for oplevelsesøkonomi flimrer. Der er for meget spredt fægtning og for lidt samarbejde og koordination mellem universiteter – og mellem universiteter og de kreative videninstitutioner på Kulturministeriets område.

Det konstaterer en rapport "**Danmark skal vinde på kreativitet: Perspektiver for dansk uddannelse og forskning i oplevelsesøkonomi**" fra Videnskabsministeriet, som har kortlagt udbuddet af relevante uddannelser med henblik på efterfølgende at identificere udekkede behov på arbejdsmarkedet – og formulere forslag til nye uddannelser.

Oplevelsesindustri er en merkantil, kulturel og kunstnerisk virksomhed, hvis personlige udtryk spænder fra kulturproducenten til servicemedarbejderen og fra den udøvende kunstner til event-manageren. Rapporten ser specifikt på 6 brancher: Design/arkitektur, sport, turisme, IT/spil/indholdsproduktion, kultur samt film og musik.

Danske universiteter har allerede uddannelser med relation til området: handelshøjskolen CBS har en "service-management", RUC har en master i "oplevelsesledelse", Aalborg har en kandidatuddannelse i "turisme og SDU har en cand.negot.-uddannelse i "international turisme og fritidsmanagement".

Rapporten – der sine steder leder tanken hen på kaospiloterne – anbefaler i sin "*videnpakke til oplevelsesindustrien*", at der oprettes en Center for Oplevelsesøkonomi med deltagelse af videninstitutioner og aftagere fra oplevelsesindustrien. Og Videnskabsministeriet bør tage initiativ til, at der udvikles en generel bachelorgrad i oplevelsesøkonomi inden for service-management, event-management, design-management og media-management.

Arbejdsgruppen bestod af fhv. CBS-dekan Ole Stenvinkel Nilsson (formand), men havde også eks-fodboldspilleren Michael Laudrup, en Legodirektør, en filmproducent, en Tivolidirektør, en messedirektør fra Helge Sanders hjemby Herning, en fodbolddirektør fra Helge Sanders valgkreds i Ålborg og en museumsdirektør m.fl. som medlemmer.

jå

Akademisk

Undervisningsassistent i 13 år: Fort

Og usikkerheden er

Deltidslærerne føler sig dårligt behandlet føler forskellige forbindelser: Dels er det deltidslærerne, der må holde for i de store besparelserunder på humaniora på KU. Fyringer kan på papiret undgås, men kun fordi, at mange deltidslærere ikke bliver forlænget efter sommerferien.

Og dels er der heller ikke sket ændringer i det nye cirkulære om stillingsstrukturen vedrørende undervisningsassistentstillingen – som reelt ikke er en assistentstilling, blandt andet fordi der er tale om ansvar for selvstændige undervisningsopgaver, herunder eksaminer.

Deltidslærer, afgående bestyrelsesmedlem i Klub 7 **Morten Hjelt**, er træt af den stedmoderlige behandling, som han mener, at deltidslærerne får i alle dele af systemet.

Daglejer i årevis

"Vi deltidslærere sidder tilbage med en fornemmelse af, at man regner med, at problemet med deltidslærerne løser sig selv ved, at der bliver lavet så store nedskæringer, at vi holder op med at eksistere! På den måde er DM altså en svag fagforening: Havde vi været ansat i HK, havde der været røde faner på gaden. De havde aldrig accepteret så dårlige arbejdsvilkår som disse," siger han, der selv har været undervisningsassistent i 13 år.

Han tøver ikke med at kalde deltidslærerne et "*akademisk proletariat*."

"Det er et lavtlonsområde, som beskæftiger højt kvalificeret arbejdskraft under usle vilkår. Forberedelsestiderne er helt ude i hampen. Og det er en kolossal psykisk belastning i årevis reelt at være daglejer og ikke vide, hvad man skal i næste semester. Man havner i et følelsesmæssigt limbo," siger han.

DM: Ud med undervisningsassistentstillingen

DMs formand Ingrid Stage – selv deltidslærer i mange år – ville med glæde gå i spidsen med de røde faner for timelærerne: "Hvis jeg ellers kan regne med, at de selv er parat til at konflikte. For det har ikke været tilfældet hidtil. Da jeg selv repræsenterede 250 timelærere og tidsbegrænset ansatte på Handelshøjskolen i København, var opbakningen til kollektive kampskridt ikke-eksisterende."

Hun er også helt enig i, at forholdene for de deltidansatte skal forbedres. Og hun fremhæver, at det er lykkedes at forlænge den periode, hvor man kan oprette undervisningsadjunkture, med et år frem til 1. september. Derudover siger hun:

"Jeg ønsker undervisningsassistentstillingen fjernet, så alle bliver studieadjunkter eller eksterne lektorer. Og sådan tror jeg

Lektorinteresser co

sammenhæng. Det er ikke dem, der har forhandlet," siger hun.

Deltidslærernes Klub 7 ikke hørt

Deltidslærer Morten Hjelt føler sig dog ikke særligt godt orienteret – ikke vedrørende overenskomstforhandlingerne – men i forhandlingerne om den nye stillingsstrukturaf-tale. Han undrer sig over, at der er kommet en ny aftale, hvor der ikke er foretaget nogle ændringer på de punkter, der er påpeget af Klub 7. Undervisningsassistenterne står stadig med selvstændigt ansvar for undervisningsforløb og skal have dispensation hver gang, de skal eksaminere. Det fremgår altså ikke af stillingsstrukturaftalen, at der er taget hensyn til Klub 7s ændringsforslag.

"For mig at se er dette ikke et overenskomstspørgsmål, så jeg forstår ikke, at det skal være afhængigt af voldgiftssagens udfald," siger Morten Hjelt.

Lektorinteresser contra deltidansatte

Men det ændrer heller ikke på den grundlæggende diskussion, som han og Susanne Riber ønskede at starte med indlægget i Ma-

DMs universitetslærer-afdeling har hyttet sit eget skind og ikke lyttet til deltidslærerne i forhandlingerne om det nye stillingsstruktur-cirkulære. Ingen af DMs Klub 7s (deltidslærernes) krav, er nemlig kommet med i cirkulæret, konstaterede et frustreret indlæg fra Morten Hjelt og Susanne Riber (se Magisterbladet 5/05). De lagde skylden på DMs universitetslærer-afdeling (ULA).

Men kritikken er misforstået og beror på kommunikationsbrister, siger DMs formand, Ingrid Stage.

"Sagen er, at der kører en voldgiftssag, som DM har anlagt på ACs vegne, der handler om forbud mod forskelsbehandling af deltidansatte. Og så længe den sag kører, så vil Videnskabsministeriet og Personalestyrelsen ikke drøfte de timelønnedes forhold. Så derfor er drøftelserne udsat. Og Klub 7 har selv været med til at bestemme, at voldgiftssagen skulle køres videre. Alle har været orienterede," siger Ingrid Stage, der har været forhandlingsleder for alle de relevante AC-organisationer.

"Det er derfor mit ansvar og helt urimeligt at skælde ud på universitetslærerne i den

proletariat

beredelsestiderne helt ude i hampen.
psykisk belastende

faktisk også, at det ender. Vi vil gå efter en stillingstype, der giver bedre forhold for alle dem, som ikke bliver ansat i en almindelig hovedstilling. Og de drøftelser skal fortsættes – men det kommer ikke i spil før 1. september,” siger Ingrid Stage, der henviser

til, at der ikke er sket ændringer i stillingsstrukturen, fordi der kører en voldgiftssag. (se artiklen ”Lektorinteresser kontra deltidslæreres”)

nbc

kontra deltidslæreres

gisterbladet: Om de deltidsansatte egentlig hører hjemme under ULA.

”De er altid venlige overfor os, men der er vitterlig ikke ubetinget interessesammenfald for os og de fastansatte. ULA arbejder jo for at få fastansættelser i lektorstillinger, de ønsker ikke fuldtidsunderviserstillinger, så de er principielt imod at vores ansættelser skal gøres tidsbegrænsede. Det er *den forskningsbaserede undervisning*, der er den hellige ko,” siger Morten Hjelt, der gerne vil have gang i en diskussion af, om forskning i realiteten kun er ensbetydende med publicering.

For ham, der underviser på musikvidenskab i sang, ville det for eksempel være mindst lige så relevant at tale om pædagogisk videreudvikling.

Ingrid Stage vil gerne diskutere forskningsbaseret undervisning for de deltidsansatte:

”Især på de kunstneriske fag. Men som generelt princip går DM naturligvis ind for forskningsbaseret undervisning - og ordinære fuldtidsstillinger med både undervisning og forskning. Problemet er, at det lever universitetsledelserne reelt ikke op til – og

nedskæringerne gør forholdene værre for alle – men værst for deltidslærerne.”

Morten Hjelt og Susanne Riber har nu meldt sig ud af Klub 7s bestyrelse. De overvejer at undersøge, om deres interesser er bedre varetaget af DMs Sektor for honorar- og timelønnede, deltidsansatte og arbejds-søgende.

Ingrid Stage har ingen kommentarer til, hvilken DM-sektor der bedst varetager de deltidsansattes interesser, men understreger, at mandatet i forhold til forhandlingerne om stillingsstruktur lægges fast i DMs hovedbestyrelse, hvor alle sektorer, også de arbejdslo- ses mv., er repræsenteret.

nbc

EU-sikring fører til fyringer

Et EU-direktiv – som skal beskytte folk i løse stillinger – får nu som grotesk konsekvens, at de store danske musikkonservatorier skiller sig af med de 150 timelærere, som skal beskyttes. Derfor opfordrer Dansk Musikerforbund nu deres medlemmer til at undlade at søge stillinger ved Musikkonservatoriet i København og ved Rytmisk Musikkonservatorium.

EU-direktivet dikterer, at institutionen kun kan forny en løst ansat kontrakt to gange i tidsbegrænsede stillinger. Herefter bør medarbejderen tilbydes fast ansættelse for at ligestilles med de kolleger, der allerede sidder i faste stillinger.

På Musikkonservatoriet og på Rytmisk er der ca. 75 timelærere, som bliver ramt, fordi de har været løst ansatte i to omgange. Men begge steder har ledelsen nu opslået en række deltidsstillinger til erstatning af de udløbne. De forsvarer sig med, at det er umuligt at fastansætte så stort personale, for de løse ansættelser giver fleksibilitet i undervisningstilbudene ved siden af de faste lærere. Dansk Musikerforbund siger, at der bliver et kvalitetsproblem, fordi de bedste og mest erfarne timelærere fyres og erstattes med nye for at undgå fastansættelser (Berlingske 23. marts).

Sander: Ikke for mange adjunkter må overgå til lektorstatus

Det er tilfredsstillende, når tre ud af fire adjunkter havde et lektorat at søge på, når deres adjunktforløb var overstået.

Det oplyser videnskabsminister Sander i et svar S31-S32 til Per Clausen (Enhedslisten), der havde stillet spørgsmål ved, om det var *tilfredsstillende*, at under halvdelen af de ansatte i adjunktur-lignende stillinger faktisk fortsatte karrieren i et lektorat (se FORSKERforum 181 / februar 2005).

Videnskabsministeren mener, at der er flere forklaringer på, at kun halvdelen af adjunkterne fortsatte i lektorat: Nogle har søgt udfordringer uden for universitetet, og mange udenlandske adjunkter rejser tilbage til deres hjemland, men ministeren tager ikke stilling til dem, som *ufrivilligt* blev sendt ud på et sidspor:

”Jeg synes ikke, det er overraskende, at en del af adjunkterne skifter karrierespor undervejs. Det viser stor mobilitet i adjunktgruppen. Vi er interesserede i at ansætte de bedste forskere på universiteterne, og det sikres kun gennem åben konkurrence om stillingerne. Så andelen af adjunkter, der fortsætter direkte i et lektorat, må heller ikke blive for stor”

Videnskabsministeren henviser til den nye stillingsstrukturens *mulighed* for oprykning til lektor, hvis adjunkten bliver bedømt lektor-kvalificeret efter adjunktperiodens udløb. Universiteterne har dog ikke pligt til at lave den type karrierestillinger. Institutledere / dekaner har frit valg mellem at lave et adjunkt-opslag som en fast stilling (’tenure-modellen’) eller som hidtil at ansætte adjunkten i tidsbegrænset stilling, hvor der efterfølgende kan søges på et lektoropslag. Som noget nyt skal der dog af opslaget fremgå, om stillingen er tidsbegrænset eller varig.

jø

Sverige: Ordensregler for universitetslærere

Det svenske forbund har lavet professionsetiske regler

Formulerede ordensregler for etisk adfærd styrker fremfor alt personer, som ikke har magt og som er underlegne. De kan få advarslamperne til at lyse. De kan forebygge, at folk må lære grænserne at kende på den hårde måde – dvs. først at begå fejl og få tæsk for det. Ordensregler gør det sværere at handle forkert på grund af fejl og uvidenhed. De gør det nemmere for en ung og urutineret universitetslærer at påpege uetisk opførsel for en kollega: "Det strider mod vores professions etik" i stedet for det mere ubestemte: "Det synes jeg er forkert".

Sådan begrunder det svenske universitetslærerforbund SULF, at man efter et længere tilløb har søsat et sæt "Etiske riktlinjer för universitetslärare".

Jura og etik

De professionsetiske retningslinierne er vejledende: "Selv om etik og jura på flere måder ligger nær hinanden, så er de ikke identiske. Det er for eksempel ikke rimeligt at påstå, at alt som ikke er forbudt dermed er godt og tilladt", hedder det med henvisning til, at megen adfærd ikke er formelt reguleret.

Ordensreglerne må imidlertid ikke forveksles med lovgivning eller en domstol. Professionsetik er ikke love, men forskrifter for, hvordan man bør handle i forskellige situationer. De koncentrerer sig om det, som ikke er juridisk reguleret – og så gør man udtrykkeligt opmærksom på, at etikken ikke er endelig og udtømmende, men til evigt debat.

Professionsetikken står ikke over den almindelige lovgivning. Diskrimination, ytringsfrihed m.m. er en absolut ret, som universitetet ikke kan indskrænke eller være overdommer for. De skal heller ikke være 'dømmende' på samme måde som uredelighedsudvalgene, der alene retter sig mod 'ulovligheder' i forskningen.

Universitetslærerens forskellige roller

Målet er at vejlede den enkelte universitetslærer ved at højne bevidstheden og skærpe opmærksomheden. Ofte identificerer man sig så meget med sin rolle, at man gør sig skyld i et "tunnelsyn", hvor man ikke har øje for eventuelle problemer.

Etikreglerne belyser de grundlæggende værdier ud fra akser som kvalitet, hensyn, lighed og åbenhed.

Og svenskerne er gået grundigt til værks, hvilket kan ses af, at gennemgangen af professionsetikken indebærer beskrivelsen af, at man skal agere i flere funktioner og roller – som forsker, som lærer/vejleder og som administrator. Og de kan stille forskellige etiske/moralske krav, hvorfor etikreglerne gennemgår kravene til hver af funktionerne.

Som forsker

Forskeren skal agere som sandhedssøgeren eller eksperthen: "I rollen som ekspert gælder det om ikke at lade sine egne ønsker eller

andres forventninger tage overhånd over det, som man anser er sandheden. Den som er bedømmer i forskellige peer-reviews må give sig tilstrækkelig tid til sin opgave for at kunne gøre en troværdig granskningen. Kan man ikke det, må man sige nej til opgaven.

Når forskeren kontaktes for en ekspertudtalelse, f.eks. i massemedierne, er det vigtigt at klargøre, hvor langt ens sagkundskab rækker, og gøre opmærksom på, hvornår man udtaler sig som almindelig samfundsborger.

Ekspertrollen har visse ligheder med rollen som informatør i 'den tredje opgave'. Det gælder om ikke at overskride grænserne for sin egentlige kompetence og ikke udtale sig for at være til fals for kommercielle eller ideologiske interesser. Popularisering uden forvrængning er en svær kunst".

Som lærer eller vejleder

Læreren skal undervise og være vejleder, eksaminator. Læreren skal søge at belyse emnet fra forskellige sider og ikke bare fra sit eget perspektiv. Han må ikke fordreje "skoler", som han ikke kan lide. Og så skal man passe på ikke at brænde ud: "Læreren bør så vidt muligt holde sin undervisning aktuel og ikke forlade sig på 'same procedure as last year'. Dette kræver meget af samarbejde og diskussion med kolleger, men det er væsentligt for at bevare en god undervisningskvalitet".

Læreren ansvar for kvaliteten: "Påtal for lederen, hvis du som lærer har for mange studenter til at kunne opretholde høj kvalitet i undervisningen".

Etiske riktlinjer

En del af underviserrollen er vejlederen, der ikke må have udenomsprofessionelle relationer – f.eks. af seksuel natur – til studerede, fordi disse er i et afhængighedsforhold til denne. Læreren/vejlederen skal være aktivt deltagende, men læreren bør sige fra og ikke lade sig presse til at tage flere doktorander end kvaliteten opretholdes: "Lærerne på grunduddannelsen bør sige fra, når kvaliteten trues af kvantiteten, dvs. at der bliver så mange studenter at undervise og eksaminere, at læreren ikke orker at opretholde sine egne kvalitetskrav", siger professionsetikken, der så i en den efterfølgende note tilføjer: "Nogle mener at dette er et ledelsesspørgsmål, som den enkelte lærer ikke behøver at tage ansvar for. Men hvis ledelsen ikke har forståelse for problemet, kan det blive nødvendigt for læreren/vejlederen at sige nej".

Som administrator eller leder

Lærerne har ansvar for i sine kollegiale relationer at respektere andre med andre opfattelser af faget. Og "uenighed må ikke fejles ind under gulvtæppet". Kritik bør fremsættes i åben polemik, så academia kan danne sig sit eget billede: "Kritik skal altså kunne

fremføres, men på en måde, så den kritiserende har mulighed for at forsvare sig".

Universitetslæreren skal som administrator planlægge, arbejdsdele eller lede. Og det er mest i den sidste funktion, at der kan være dilemmaer, idet lederen må påse, at medarbejderne får adekvat uddannelse, så de kan opfylde deres opgaver med god kvalitet. Og så er det i øvrigt også ledelsens ansvar at udforme retningslinier, som forebygger konflikter med etisk problematiske samarbejdspartnere, f.eks. tobaksindustrien men også "forskellige ideologiske organisationer".

Og lederne har ansvar for at arbejde aktivt mod mobning og udstødning eller uprofessionel behandling af ansatte. Mistænkelige forhold skal også udredes og ikke fejles ind under måtten.

Struktursens begrænsninger

Svenskerne definerer "moral" som et individuelt spørgsmål eller et kollektivt praksis, mens "etik" er moralens teori om moral. Mens professionsetik ofte omtales som et individuelt – moralsk – problem, gør den svenske kodeks opmærksom på, at der også i strukturer og uskreven praksis kan medføre etiske dilemmaer. (Etik-reglerne er dog generaliserede, og går ikke nærmere ind med eksempler på etiske dilemmaer).

Det sker f.eks. ved at forskningen i stigende grad kommerialiseres, bl.a. som følge af at forskningsbevillinger skæres ned. Og konkurrencen om de eksterne midler kan betyde, at forskere slækker på etikken ved at sjuske eller fuske: "En overdreven konkurrence-indstilling og karrierestræben kan true ikke bare troværdigheden; karrierisme og prestige kan også være en hindring for de hensyn og den respekt, som bør vises mod kolleger og andre berørte", hedder det.

Eller det sker ved, at det voksende studenterantal gør, at lærere får en hårdere undervisningsbyrde og svære ved at gøre sit arbejde godt: "Den kvantitative ekspansion på universitetet kan føre til at undervisningskvaliteten bliver ringere. Økonomiske og andre belønninger, som er knyttet til antallet af studenter eller til færdiggjorte eksaminer, kan friste universitetslærere til at give køb på kvalitetskravene".

Det er tydeligvis krav, som kræver en høj etisk standard hos lederne: "Selv om institutionen taber penge på at opretholde kundskabskravene må dette ske for at uddannelsessystemet ikke skal udhules. At opretholde kravene er et værn af retfærdig behandling af de studenter, som har anstrengt sig", hedder det.

j

(Se www.sulf.se – hvor man finder dels en sammenfatning og dels baggrundsdiskussionen).

Professionsetik skal sætte grænser

Etik-regler skal angive en standard for især de unge doktorander, fortæller formanden for de svenske universitetslærere. Og så kan de være et lokalt værn mod dårlige arbejdsvilkår

”Universitetslærere er jo pligtopfyldende og vanvittigt solidariske med universitetet. Når der for eksempel sker nedskæringer, hvor der ikke er penge til at opretholde den faglige kvalitet i undervisningen, så påtager lærerne sig gratisarbejde for at opretholde kvaliteten. De underviser eller forsker i fritiden, fordi ellers kan de ikke opfylde de formelle krav eller omverdenens forventninger til dem. Men det er en umulig – uetisk – situation at gøre systemets problem til lærernes personlige, og derfor må lærerne have en mulighed for at sige fra. Nedskrevne professionsetiske regler kan sætte nogle grænser”.

Sådan fortæller **förbundsordförande Christoph Bargholtz** om nogle af motiverne bag det sæt ”*etiska riktlinjer for universitetslärare*”, som det svenske universitetslærerforbund SULF netop har udgivet til medlemmerne efter en længere diskussion i forbundet.

Etik-retningslinierne er ikke endelige, men en proces til stadig refleksion. Der er således nedsat et etikråd, som løbende skal arbejde på spørgsmålet, uden at fungere som ”domstol”.

Ingen pegefinger, men retningsgivende

Den vigtigste begrundelse for reglerne er dog deres vejledende effekt:

”Det er ikke for at komme med løftede pegefinger over for universitetslærerne, for langt de fleste opfører sig jo ordentligt. De etiske riktlinjers formål er at klargøre den enkeltes position. Retningslinier på print vil være et værn for især yngre akademikere, som oplever noget uacceptabelt og nu kan sige ’det du gør strider faktisk mod vores etiske riktlinjer’ i stedet for bare at sige ’personligt føler jeg, at den handling er forkert!’ En person uden større pondus vinder næppe gehør for en sådan udtalelse. Formulerede retningslinier styrker især personer i mindre magtfulde eller underordnede roller”, forklarer förbundsordförande.

Hvis ledelsen ikke kan eller vil sørge for rimelige arbejdsbetingelser, så kommanderer den læreren til at lave dårligere undervisning, som dermed ikke er lærerens **personlige** ansvar.

Han mener, at det er svært at rangordne, hvilket etik-problem, der er størst, og som mest har fremprovokeret retningslinierne. Men efter en tænkepause siger han:

”Der forekommer jo uredelighed i forskningen, og der er mangel på åbenhed. Men

det største og mest ureflekterede problem er måske doktorander – forskeraspiranter – som behandles ilde. Doktoranden er i et underordnings- og afhængighedsforhold, som kan føre til uacceptable situationer, og det må forebygges. På min egen institution – matematik på Stockholms Universitet – har vi således en ordning med både en vejleder og en mentor, hvor mentoren skal være uafhængig af det faglige projekt”

Etiske dilemmaer i praksis?

Förbundsordförande medgiver, at de svenske regler er generelle og almene. Der vil være sager, hvor forskellige forståelser – de ansatte contra lederne, studinen overfor vejlederen – kommer på kollisionskurs. *Og det kunne indvendes, at dilemmaerne netop findes i en gråzone, som ikke er nærmere beskrevet?*

”Dilemmaerne er ikke nærmere beskrevet eller eksemplificeret, nej. Vi kender f.eks. alle eksempler på beskyldninger om seksuel chikane.

Men det var et bevidst valg, at første trin i SULFs etik-debat skulle være generelt, men vi vil helt sikkert se beskrivelser af konkrete eksempler på dilemmaer i de kommende år”.

Bargholtz – der er professor i matematik på Stockholms Universitet – siger, at etikstandarden ville være et redskab overfor det danske universitetssystem, hvor ledelsen er enstrenget, topstyret og udpeget. I Sverige er det mere kompliceret, for lederne er valgte – og selv rektorer er medlemmer af SULF.

”Universitetet er præget af enhedstænkning. Både lederne og de ansatte vil kunne skrive under på disse etik-regler, for de harmonerer med almindelige akademiske standarder. Etikken er ikke en modsætning mellem ansatte og ledere, men et er praktikken! Lederne skal tage vare på arbejdsmiljø og – vilkårene, men i praksis kan de økonomiske

rammer være tilstrækkelige, og her sættes lederne da i et svært dilemma. I praksis kan de tvinges til at forvalte imod etikken”.

Ledelsen må beordre dårlig undervisning

Etik-standarden kan være et værn mod urimelige strukturer eller rammer. Undervisere bør ifølge reglerne sige fra, ”når kvaliteten trues af kvantiteten”, dvs. når der bliver så mange studenter at undervise og eksaminere, at læreren ikke orker at opretholde sine egne kvalitetskrav, hedder det i reglerne. Et eksempel på lærerens dilemma er, når den lokale ledelse stiller krav om ”større gennemstrømning” ved at sænke kundskabskravene, så flere studerende godkendes på kortere tid.

Bargholtz: ”Ledelsesretten betyder desværre, at undervisningsforpligtelsen inden for de givne rammer påhviler læreren. I praksis kan læreren således pålægges at undervise under urimelige vilkår. Det er et problem, hvis systemet samtidig opretholder kvalitetskrav til humaniora og samfundsvidenskab, samtidig med at systemet i praksis tvinger fagene til at reducere kurser, lektioner og studieordninger med 20 pct. Som lærer skal man holde det samme niveau som tidligere for langt flere studerende”, forklarer ordførande.

”Læreren kan bruge de etikreglerne til at gøre ledelsen opmærksom på, at man ikke kan leve op til standarden, og at ledelsen må sørge for at skaffe de nødvendige rammer. Hvis ledelsen ikke kan eller vil sørge for rimelige arbejdsbetingelser, så kommanderer den læreren til at lave dårligere undervisning, som dermed ikke er lærerens **personlige** ansvar”

jø

Hvordan underviser man folk, man ik

En dansk vurdering af de svenske professionsetiske retningslinier: En god ramme, men hvad med d

”Det interessante ved SULFs retningslinjer er, at de er lavet af en fagforening og dermed udgør en professionsetik. En professionsetik kan i videste forstand være med til at beskytte folk, som siger fra. Der sker jo ofte en individualisering af folk, som siger fra. De marginaliseres eller fyres. De forsvinder – og så sker der desværre ikke mere”.

KU-professor **Frans Gregersen** ser positivt på den svenske fagforenings professionsetiske retningslinier:

”For det første giver de den enkelte en ramme for virksomheden. Regler kan være handlingsanvisende. Man kan sige til kolleger, at nu er de på kanten af de gældende regler. For det andet kan de være en støtte til gode personers ensomme kamp for rettigheder og frihed i et system, som bliver stivere og stivere. For det tredje kan de forpligte ledelsen på, at rammerne er i orden, så den enkelte forsker faktisk har mulighed for at leve op til etikreglerne”.

“

Folk er tilbøjelige til at formulere det entydigt gode, når man diskuterer værdier i løs vægt: Fuld ytringsfrihed, fuld frihed i det hele taget

Prof. Frans Gregersen

Han mener, at det ville give god mening at opstille et sæt professionsetiske retningslinjer i Danmark, ikke mindst på baggrund af universitetsreformen med enstrengede og udpegede ledelser. Den har nok gjort kommandoforholdene mere klare, men samtidig gjort de universitetsansatte mere usikre på deres roller.

Etik-standard er ikke en selvfølge

Gregersen mener, at professionsetikken er en spændende nyskabelse, fordi reglerne behandler universitetslærer-professionen i alle dens forskellige funktioner, dvs. som forsker, underviser (vejleder) og administrator.

De svenske professionsretningslinjer rammer som fællesregler så bredt som muligt. Professoren – der er professor på Institut for

Nordiske Studier og Sprogvidenskab - mener dog, at de svenske professionsetiske regler er for naturvidenskabeligt-medicinsk prægede. Men det kan Gregersen leve med i håb om, at det kan korrigeres hen ad vejen.

Professoren advarer mod at opfatte 'ordensreglerne' som en tryllestav, der med ét slag kan ændre virkeligheden. De er ikke regler eller et sanktions-system som Uredeligheds-reglementet. De er heller ikke retsgarantier. De er et etik-regelsæt, som alle skal arbejde aktivt med:

”Universitetssystemet er ikke et selvstændigt elfenbenstårn og er ikke i stand til at håndhæve særlige retsregler forskellige fra resten af samfundets. Etik er heller ikke en selvfølge. Hvis ordensreglerne ikke er alment accepterede, og hvis der ikke findes et pres fra forskersamfundet, fra offentligheden eller fra organisationerne om, at de skal håndhæves, så ændrer de ikke noget i sig selv. Så undermineres de, når en ledelse i en 'nødsituation' ser stort på reglerne og alle kan se, at det sker”.

Mangler eksempler på dilemmaer

”Den svenske professionsetik er godt gennemtænkt ud fra en filosofisk-etisk vurdering. Men de kan nemt blive selvfølgeligheder, der fremstår som hvidskurede vægge. De giver de ideelle rammer, hvor virkeligheden måske er resultat af kompromis'er”.

Gregersen mener, at de svenske regler derfor ikke er særlig gode som handlingsanvisning, fordi **gråzonen eller dilemmaerne** ikke beskrives.

”De går lidt uden om den varme grød. De kunne sagtens komme med eksempler på dilemmaer eller modstridende interesser – clash - og de ville nok være sjovere at læse: Hvordan underviser man folk, man ikke kan lide? Hvordan får man et professionelt forhold til det at undervise, uden at det bliver uengageret? Hvornår bør man protestere, når ens undervisningsbetingelser er skåret ned for 20. år i træk?”

Debatten om KUs "værdigrundlag"

Professoren var for et år siden involveret i debatten om udformningen af Køben-

havns Universitets "værdigrundlag". Der fremkom to forslag, som måske ikke var så uenige i selve indholdet, men der var væsentlige form-forskelle. Værdigruppen havde "en højroestet og underholdende debat", fortæller Gregersen. Men KU-debatten endte som en enkelt A4-sides hensigtserklæringer i det tidligere Konsistorium, måske som en konsekvens af, at KU's interne strukturændring – med en nye bestyrelse m.m. – overhalede debatten.

Det er Gregersens erfaring fra den debat, at værdigrundlag kan bruges til at skærpe opmærksomhed om universitetets opgaver og til at fremme interne reformer nedefra, f.eks. om åbenhed og samarbejde. ”Folk er tilbøjelige til at formulere det entydigt gode, når man diskuterer værdier i løs vægt: Fuld ytringsfrihed, fuld frihed i det hele taget. Det kan udnyttes i en diskussion af, hvorfor virkeligheden er anderledes. Både KUs værdigrundlag og den svenske professionsetik har f.eks. til formål entydigt at styrke ytringsfriheden til den absolutte grænse. Men en genembladrings af f.eks. FORSKERforum viser, at sådan ser virkeligheden ikke ud.”

Etikken og ledelsen

Gregersen mener, at såvel ansatte som ledere kan blive enige om en fælles professionsetik. Det betyder, at alle parter holdes fast på værdier og rettigheder, som gælder for systemet som helhed. Men det spændende er, om ansatte og ledere fortolker dilemmaer på samme måde. Ledelsen kan komme i situationer, hvor de skal afveje flere hensyn, f.eks. om økonomi og undervisningsbetingelser eller om åbenhed i forvaltningen. ”Alle går ind for åbenhed. Men hvorfor er det så lige at bedømmelser ikke offentliggøres?”

”Lederne vil fortolke de fine principper ind i en pragmatisk dagligdag eller en institutionslogik bestemt af de økonomiske betingelser”, siger Gregersen.

Retten og pligten til at sige fra, når kundskabskrav sænkes

Gregersen har bidt mærke i de svenske professionsetiks bemærkninger om ledelsens håndtering af dilemmaer, f.eks. om, at lærere

ke kan lide?

dilemmaerne eller gråzonen?

bør sige fra, når kvaliteten trues af kvantitet, dvs. at der bliver så mange studenter at undervise og eksaminere, at læreren ikke orker at opretholde sine egne kvalitetskrav. Eller at læreren må udvise integritet over for centrale eller lokale krav om "en vis gennemstrømning af studerende", så dette ikke betyder, at "kundskabskravene sænkes for at flere studerende kan blive godkendte på kortere tid".

Den beskrivelse minder påfaldende om den danske debat i efteråret efter at fem danske professorer skrev et opråb om det uheldige i taksameterstyringen ("Disneyland er et dårligt forbillede", Politiken 9. juni).

"Som reaktion stemplede Videnskabsministeren os for at have begået 'tjenestefejl', fordi vi havde vovet at protestere mod en systemfejl, der er indlysende for de involverede. Men engelskprofessor Peter Harder havde jo bare gjort sit job. Som studieleder og embedsmand havde han pareret ordre - planlagt inden for de gældende regler og rammer - og med en anden kasket gjorde han opmærksom på systemfejlen. Han havde opført sig etisk korrekt og benyttet sig af retten til at sige fra", siger Gregersen og kalder det et godt eksempel på, at det er fornuftigt at kodificere et sæt etik-regler. Også for ministre.

Forskel på debatmiljøet i Sverige og Danmark

Der er strukturforskelle mellem det svenske og det danske universitetsmiljø. I Sverige vælges lederne fortsat, mens de udpeges ovenfra i Danmark, og her er det endnu uklart, hvordan reformen smitter af på forholdet mellem ansatte og ledere.

"Men der er også væsentlige forskelle mellem det danske og det svenske debatmiljø, når det gælder 'sårbare emner'. I Sverige er der tydeligvis alment i offentligheden en anden holdning - undertone - til mobning og sociale hensyn f.eks. over for indvandrere. I Sverige tager man større hensyn til kulturforskelle, mens man i Danmark ser mere individualistisk på de samme ting - eksemplificeret med en meget grovere retorik med Dansk Folkeparti i spidsen. Her har vi igen et dilemma: Hvordan skal man vægte hensynet til andre grupper over for den uindskrænkede ytringsfrihed? I Sverige siger kritikerne, at mediernes og forskernes hensyn til minoriteter eller religion er en indskrænkning af ytringsfriheden. I Danmark kan man mene, at der tages for lidt hensyn til udsatte grupper - og det mener jeg da er et reelt dilemma, og en diskussion værd."

jø

Hvem ejer din post?

Sergio Quinones-Cisneros

Hvem ejer den korrespondance, man får via mail og post på sit arbejde - om f.eks. forskningsartikler og jobtilbud? Det spørgsmål er relevant for en forsker, der er blevet fyret fra DTU for et år siden, men som siden ikke har kunnet få adgang til sin e-mail eller post. Og arbejdsgiveren har heller ikke lukket for hans e-mail-adresse for at markere, at han ikke længere var ansat.

Sergio Quinones-Cisneros blev bortvist, suspenderet og fyret fra Institut for Kemiteknik på DTU. Fyringssagen udviklede sig meget personligt og ubehageligt med en lang række beskyldninger og fejder til følge mellem forskeren på den ene side og institutlederen og gruppelederen på den anden (se FORSKERforum 180). Han har siden sin suspendering haft problemer med at få sin post og sine mails udleveret fra DTU. Siden maj har han modtaget omkring ti kuverter: Her i blandt én fra forlaget Elsevier, der rykkede for hans rettelser til en forskningsartikel. De foregående fire-fem breve fra Elsevier strandede på DTU. Ligeså gjorde et jobtilbud fra en mexicansk universitet, der tilbød Quinones-Cisneros et freelancejob til 10.000 \$. Da universitetet endelig fik kontakt ad andre kanaler, var det for sent.

Han ved, at venner har sendt private breve og hilsener til ham, som han aldrig har modtaget

Datatilsynet: Arbejdsgiver må ikke læse private mails

DTU har fortsat hans e-mail-postkasse åben - og der er ingen automatisk genereret besked, der fortæller, at forskeren ikke arbejder der mere. Det indikerer, at hans mails bliver læst af en tredje person på universitetet.

Reglerne omkring mails er ikke helt klare, og derfor bør private og offentlige arbejdspladser altid udarbejde en IT-politik med nærmere retningslinjer for brugen af bl.a. e-mails, siger professor i arbejdsret på KU, **Jens Kristiansen**. Han vil ikke kommentere den konkrete sag, men siger:

"Arbejdsgivere må ifølge Datatilsynets praksis ikke læse ansattes private mails. Hvis man kan se, at det er privat, skal man ikke læse videre, men videregive mailen. Og det gælder også, selv om medarbejderen ikke mere er ansat," siger professoren. En arbejdsgiver kan godt læse ansattes e-mails, men det forudsætter, at der er mistanke om, at den ansatte har begået uregelmæssigheder eller der er en anden saglig begrundelse for at læse mailen. Og det forudsætter, at

de ansatte på forhånd er orienterede om, at det kan ske. Også på det punkt er det en fordel med en nedskrevet IT-politik på arbejdspladsen.

"Man bør efter min opfattelse lukke den pågældendes mail ved ansættelsesforholdets ophør, men arbejdsgiveren overtræder næppe regler ved at lade den være åben i en vis tid", siger Jens Kristiansen.

Forskeres særlige ophavsret

Mere uklare er reglerne om almindelig post i konvolutter. Der er en klar regel om, at privat post ikke må åbnes af andre end personen selv. Men hvis brevet er sendt til en arbejdsplads, skal det i princippet være mærket "fortroligt/privat" for at være sikker på at blive behandlet som sådan.

"Andre må ikke åbne post, der fremtræder som privat. Problemet er ofte at finde ud af, om posten vitterlig har en privat karakter, eller bare er sendt til en attention-person i sin egenskab af f.eks. sagsbehandler. For det gør jo ikke posten til vedkommendes private," forklarer juraprofessoren.

Men forskere er lidt specielle, med høj grad af autonomi i stillingen: "Forskere har en særlig stilling hvad angår ophavsret til egne artikler og frembringelser, så korrespondance kan nok hurtigere få en privat karakter end i andre sammenhænge," siger han.

Ingen reaktion fra DTU

Sergio Quinones-Cisneros har forsøgt at orientere sine samarbejdspartnere om, at han har forladt DTU.

Jens Kristiansen siger, at en institution kan vælge at betragte post, som er sendt "attention" en bestemt person, som tilhørende institutionen. Men hvis posten viser sig at have en privat karakter - så skal den sendes videre til rette vedkommende. Alternativt kan institutionen sende brevet tilbage til afsenderen med besked om, at vedkommende ikke arbejder der mere.

"Som udgangspunkt må en fratrådt medarbejder selv sørge for at meddele adresseændringer til relevante samarbejdspartnere. Men som arbejdsgiver må man ikke smide en fratrådt medarbejders post ud, hvis man kan se, at det kan være til skade for vedkommende", slutter juraprofessoren. **Kristiansen**.

Quinones-Cisneros mener, at DTU chikanerer, fordi fyringssagen blev personlig og beskidt.

"Jeg kan ikke rigtig komme i tanke om, hvorfor de ellers skulle nægte mig min post. Jeg har gentagne gange bedt dem lukke min e-mail adresse, men den er stadig åben. Jeg synes, det er højest umoralsk," siger han.

FORSKERforum har forgæves søgt en kommentar fra DTU - fra institutleder Kim Dam-Johansen og gruppeleder Erling Stenby - for at høre, hvor den forsvundne post befinder sig, og hvem der læser den.

nbc

Ingeniørernes høje

Hvorfor har ingeniører en så fremtrædende position i styringen af samfundet og forsknings- og lærerarbejdsområderne i et moderne videnssamfund, forklarer ingeniør-historiker Michael Wagner

Toppen af det danske forskningsrådgivnings-system er helt skævt sammensat. Det er ingeniører og scient'ere, som styrer den rådgivning, som regeringen får fra forskningseksperter.

"Den ensidige sammensætning er overraskende. Jeg havde egentlig en forestilling om, at den teknisk/naturvidenskabelige dominans i tænkning og i styringen af samfundet var en saga blot, så 'systemet' havde opnået en mere nuanceret forståelse af samfundets indretning og udvikling og de mange forskellige kompetencer, der er nødvendige for at styre udviklingen", siger lektor i historie Michael Wagner, der har forsket i dansk polytekniks historie og teknikerstandens samfundsmæssige rolle.

Forskningsystemet domineret af ingeniører

FORSKERforums oversigt i sidste nummer fortalte, at en tredjedel af de 27 topfolk i det danske rådssystem er ingeniører af uddannelsesbaggrund. Knap en tredjedel er naturvidenskabsfolk (cand.scient.'er). Og den sidste tredjedel er en blanding af medicinere og samfundsvidenskabsfolk (dvs. økonomi og forvaltning).

"Historisk set ville det være rationelt, at med udviklingen af det senmoderne industrisamfund og de medfølgende sociale styringsproblemer, så flyttes vægten (ideologisk) fra de tekniske videnskabers primat over til en bredere forståelse af de sociale videnskabers voksende betydning for samfundets fortsatte fremskridt. 'Teknicismen' ville fortrænges (ideologisk) til fordel for en fremtrængende 'teknokratisme', hvor ikke bare hardwaren men i lige så høj grad softwaren i form af *socialteknologi* kom i fokus. Men den ensidige sammensætning af forskningssystemet viser, at regeringen/politikerne slet ikke har fået gjort op med den gamle teknicisme, men nærer en blind tillid til, at nye dippedutter klarer ærterne i et moderne videnssamfund".

Forskningspolitik som teknologipolitik

Hvis man skal forstå, hvorfor sammensætningen af toppen i forskningssystemet er så skævt, er det centralt at fastslå, at regeringens forskningspolitik er renlivet teknologipolitik, mener Wagner:

Det er en reduktionistisk forestillingsverden, hvor den offentlige forskningsindsats helt overvejende skal være anvendelsesorienteret og rette sig mod teknologi og naturvidenskab. Wagner kalder det "**den teknologiske samlebåndsmode**l": Den forestilling at ved at investere de offentlige ressourcer

i naturvidenskab og teknik, så kommer der velsignede opfindelser ud i den anden ende. De anvendte naturvidenskabsfolk – teknologerne – vil sørge for, at der kommer alle de rigtige dimser ud for enden til benefice for os alle.

"At regeringen har sådan en tyrkertro på ingeniørernes færdigheder, baserer sig på den forestilling, at samfundets vækst, velstand og velfærd udelukkende skabes i produktionen, og at der ud af den naturvidenskabelige grundforskning kommer viden, som de tekniske videnskaber kan gøre til teknologiske fremskridt i den anden ende. Tankgangen udtrykkes jo meget præcist i Videnskabsministerens '*Fra forskning til faktura*', hvor strategien klart dikteres af bundlinjen. Hvad der ikke kan ædes eller sælges, er ukrudt", siger Wagner.

De mange ingeniører i toppen af systemet er interessante, fordi de på forskersamfundets vegne skal hjælpe politikerne med at prioritere hvilke områder, der skal have de offentlige forskningspenge. De kan jo se fornuften og nytten i deres egne tekniske fix, og den samme tilgang præger vel også deres forståelse – eller manglende på samme – af forskning i samfund, kommunikation eller kultur ...

Ingeniørernes høje selvfølelse

Den skæve faglige sammensætning af de øverste forskningsråd betyder, at ingeniørerne og scient'erne først og fremmest får retten til at prioritere, hvor forskningsmidlerne skal gå hen og dermed *hvad* der er mest interessant at forske i. Ingeniørerne bliver overdommere i magtkampen om ressourcerne mellem grundforskningen og den anvendte forskning, mellem de hårde videnskaber på den ene side og de bløde (humaniora og samfundsvidenskab) på den anden.

"Ingeniørerne protesterer selvfølgelig ikke mod den vigtige rolle, som de er tillagt. De har altid historisk set haft en høj selvfølelse; da enevælden i 1830'erne tog fat på at reformere det statsvidenskabelige studium, foreslog fysikeren H.C. Ørsted i ramme alvor, at dette studium skulle starte med en 'basisuddannelse' til ingeniør på Den polytekniske Læreanstalt! Ingeniørerne er på grund af den ekstreme faglige specialisering meget optagede af spørgsmålet om bredden af deres

'dannelse' – måske også fordi de i mere ydmyge øjeblikke selv tvivler på deres evner til at kunne tale på samfundsvidenskabernes eller humanioras vegne. Den daværende direktør for Polyteknisk Læreanstalt sagde ved 100-års-jubilæet i 1929, at blot fordi ingeniørerne havde forstand på videnskab og teknik var han immervæk *en charlatan* i samfundsspørgsmål, her krævedes andre typer af fagfolk. Den indstilling finder man også i dag, men ingeniører protesterer selvfølgelig ikke over deres magtfulde position i samfundsstyringen eller som nu i forskningssystemet, for de vil da ikke afgive deres magt".

"Det er også en indgroet hierarkisk forestilling i den klassiske naturvidenskab, at teorien og metoden herfra er *videnskabernes oprindelse og basis*. Fysikken kan dybest set forklare alle andre fænomener. En af konsekvenserne af forestillingen er således, at humaniora – og delvis samfundsvidenskab – er en residual eller en luksusartikel, som lever på de hårde videnskabers nåde".

Polyteknikernes og scient'ernes fælles historie

Polyteknikerne og scient'erne havde tidligere en høj grad af fælles identitet i kraft af den naturvidenskabelige uddannelse. Det er først i efterkrigstiden, at polyteknikerne og scient'erne har skilt sig markant fra hinanden. Scient'erne forblev de naturvidenskabelige grundforskere, mens ingeniørerne blev dem, som praktiserede 'anvendt naturvidenskab' og derfor måtte introducere samfundsfaglige discipliner som supplement til den 'hårde videnskab'. Men nu udviskes skellet mellem grundforskning og anvendt videnskab fra den anden side som følge af forskningspolitikken.

Polyteknikeruddannelsen fra 1829 var ikke bare en teknisk-naturvidenskabelig uddannelse, men også en embedsmandsuddannelse, der gav videnskabelig kompetence og dermed adgang til samfundets tekniske forvaltning. Fra 1850 har ingeniørerne kæmpet en brav kamp med juristerne om de ledende poster i central- og lokaladministrationen. Samfundet skulle moderniseres, herunder især det kommunale forsyningsnet og servicen, og her havde ingeniørerne den teknisk-administrative kompetence til at gå foran.

"Og det betød, at standen som en selvfølge overtog ledelsesbeføjelser på andre samfundsområder end rent tekniske. Det blev således også dem, som skulle håndtere voksende sociale styringsproblemer i et moderne, komplekst samfund, hvilket uddannelsen ikke gav og ikke giver kvalifikationer til. Alligevel er de blevet siddende i sy-

Øje selvfølelse ...

skningen? Forklaringen er, at politikerne nærer blind tillid til at nye dippedutter klarer i dette INTERVIEW, der også handler om humanioras nyttiggørelse og DJØF'isering

stemmerne – ingeniører ansætter helst ingeniører – men er langsomt blevet trængt af DJØF'erne”.

Generalister eller specialister

Wagner: ”I forbindelse med kommunalreformen spekulerer ingeniørerne i øjeblikket intenst på, hvad det er for nogle kvalifikationer, der kræves for at fastholde og udvikle deres positioner i fremtidens forvaltning, som på grund af udliciteringen i stadig højere grad kræver generalister frem for specialister til at kvalitetssikre udviklingen”.

Men ingeniørerne er historisk meget bevidste om deres samfundsrolle og dygtigt organiseret som faggruppe. Når det f.eks. i Ingeniørforeningens formålparagraf fra 1892 fremgik, at foreningens formål var tredelt: Dels at skabe fælles faglig identitet, at sikre gode løn- og arbejdsforhold samt at propagandere den polytekniske videnskabs primat i samfundet, så var der tale om en fagforeningsdannelse for de 'ansete mænd' og i høj grad en politisk interesseorganisation. Man finder mange Dannebrogssriddere og lignende højt dekorerede blandt de stiftende medlemmer af dansk Ingeniørforening. Det var da også som en professionsforening med stærkest vægt på kampen for 'fagligheden', frem for som interessevaretagere af medlemmernes løn- og arbejdsvilkår, at ingeniørerne udfoldede deres foreningsliv.

DJØF'iseringen

At Videnskabsministeren har indsat ingeniørerne til at styre forskningsområdet strider dels mod videnskaberne bredde. Men det strider også mod en udbredt tankegang om, at DJØF'erne langsomt har overtaget styringen/forvaltningen af samfundet. DJØF'iseret ledelse står i modsætning til faglig ledelse, hvor læger leder læger, lærere leder lærere, forskere leder forskere osv. (se FORSKERforum 163-2003).

”DJØF'iseringen vinder utvivlsomt frem i nogle forvaltningsgrene, og én af 'modstanderne' er den traditionelle ingeniørstand”, konstaterer Wagner. ”Men i den nyere historie – dvs. fra ca. 1870 – har ingeniørerne været dominerende i såvel ledelsen af erhvervsvirksomheder som i den offentlige forvaltning. I efterkrigstiden fik de samfundsvidenskabelige fag dog også tilkæmpet sig en central rolle i statsforvaltningen, hvor først økonomerne (cand. polit.) og senere politologerne trængte sig ind blandt topembedsmændene. Men ingeniørerne sad – og sidder – fortsat stærkt på ledelsesposterne i f.eks. de store kommuner. Og nu skal de jo alle sammen til at være

store, så det bliver spændende at følge udviklingen”.

Næste skridt: Humanioras nytte-gørelse

DJØF'erne og DJØF'iseringen betegner – negativt og positivt – at generalister overtager forvaltningssystemer fra faglige specialister. I udtrykket DJØF'isering ligger også, at nogle af samfundsvidenskaberne er blevet 'samfundsmæssiggjort', social-teknokratiske videnskaber, der medvirker til regulering og styring af samfundet.

Det er også en indgroet hierarkisk forestilling i den klassiske naturvidenskab, at teorien og metoden herfra er *videnskaberens oprindelse og basis*. Fysikken kan dybest set forklare alle andre fænomener. En af konsekvenserne af forestillingen er således, at humaniora – og delvis samfundsvidenskab – er en residual eller en luksusartikel som lever på de hårde videnskaberens nåde

”Ingeniørvidenskabernes økonomiske nyttevirkning for samfundets 'velfærd' retfærdiggør deres overordnede betydning i politikernes øjne. Også samfundsvidenskaberne er blevet 'samfundsmæssiggjort', dvs. at de ikke lever ud fra at de begrunder sig selv, men er 'nyttige' i kraft af veldefinerede og anerkendte roller i styring og regulering af velfærds-samfundet. De har klare anvendelsesperspektiver som socialteknologier, der skal raffinere de sociale styringsmekanismer, og det retfærdiggør dem”, siger han og tilføjer: ”Man kan fortolke forskningspolitikken sådan, at nu er det humanioras tur til at blive 'samfundsmæssiggjort', dvs. at fagene ikke længere kan nøjes med at begrunde sig selv i 'dannelse', historie og andre samfundsnyttige perspektiver. De skal legitimere sig i forhold til et snævert økonomisk nyttebegreb, frem for at se på den bredere anvendelighed og relevans. Og hvordan man gør det, ved ingeniørerne bedst af alle”.

Det uheldige i ingeniørdominansen

Nytterationalet og den teknologiske samlebåndstænkning giver nogle alvorlige problemer for forskerne: ”For at få penge, skal man skal legitimere sin forskningsformål ud fra, hvad det kan anvendes til. Vi forskere skal på forhånd tænke os, hvad vores forskning vil føre til af nyttigt og godt, før vi kan tillade

os at skrive en ansøgning, synes at være devisen”.

Wagner ser ingeniørdominansen som en uheldig tendens i forskningspolitikken:

”Det er teknokratisme, hvor der skal styres efter naturvidenskabelige metoder, hvor økonomisk rationalitet alene bestemmer, hvor vi vil hen med det hele. Det er en instrumentalisering af videnskaben og målmiddel –tankegang, som betyder, at hvis forskere ikke kan sandsynliggøre, at deres forskning kan bruges på kort sigt, så er den 'unyttig' og så får den heller ingen ressourcer. Det er krystalkugle-tænkning, hvor man mener at kunne se ind i fremtiden, hvilket fører til udpegning af særlige satsningsområder, som f.eks. nano-teknologi i øjeblikket, som alle løber efter som lemminger i håb om at score kassen. Det hæmmer bredden i tilgangen, og det betyder, at den uforudsigelige grundforskning nedprioriteres”, siger han og slutter:

”Endelig betyder det, at de mere klassiske, almindannede humanistiske aspekter behandles som noget utidigt, der ikke skal sættes videre på, man kan fint nøjes med en kanon eller to. Man må sandelig håbe, at de der bestemmer nu også har regnet den rigtigt ud, for det svider ganske alvorligt til forskningsverdenen og dermed hele samfundet i den sidste ende”.

jØ

CV: Michael Wagner, cand. phil. i historie 1986 fra Aarhus. Pt. lektor v. Institut for Samfundsudvikling og Planlægning, Aalborg. Igangværende forskning: Det polytekniske samfund. En analyse af diskursen om moderne teknologi og samfund i det 19. og 20 årh.

Rådernes underfinansiering betales af institutter

Regningen fra underbetaling i forskningsrådene sendes videre til rådsmedlemmerne og deres institutter. Og det samme sker med rådernes finansiering af ph.d.-stipendier og post.doc'ere, fortæller institutleder

Forskningsrådene er lavtlønsområde, når f.eks. de 78 menige medlemmer af de frie, faglige forskningsråd kun får et årligt honorar på 50.000 kr. Honoraret står slet ikke mål med tidsforbruget, konstaterede formanden for Det frie Forskningsråd, Nina Smith (FORSKERforum 182).

Det er imidlertid heller ikke sådan, at honoraret automatisk tilgår til rådsmedlemmet selv for 'bijobbet', og således fungerer som kompensation for indhugget i deres fritid. Honoraret kan nemlig godt gå til "frikøb" på rådsmedlemmernes institutter. (*Forskere er undtaget fra statens almindelige regler om, at der ikke kan ydes vederlag til statsansatte formænd og medlemmer. Statsansatte forskere kan selv hæve beløbet eller bruge det til frikøb, iflg. aftale med institutlederen.*)

Institutter med til at betale regningen

"Honoraret fungerer hos os som kompensation og går i instituttets kasse til 'frikøb', så vi kan købe erstatning for rådsmedlemmet. Men honoraret er meget begrænset og dækker ikke det faktiske 'fravær'. Der er underskud i timebanken. Når frikøbet ikke dækker det fulde fravær, så kan vi heller ikke købe fuld undervisningserstatning", fortæller institutleder Peter Abrahamson fra KUs Sociologisk Institut, der har haft og har medlemmer af det samfundsvidenskabelige forskningsråd i sin stab. "I praksis er det sådan hos os, at underbetalingen dels dækkes ved, at rådsmedlemmet arbejder ulønnet om lørdagen – 'con amore' - og dels dækkes ved at instituttet påtager sig at dække en del. Det går således fra instituttets almindelige basismidler".

Det er forskelligt fra institut til institut, hvordan man håndterer underbetalingen. Nogle steder kan man lade rådsmedlemmet modtage honoraret som overtidsbetaling mod at denne opfylder sine almindelige arbejdsforpligtelser på hjemme-instituttet. Og andre steder kan rådsmedlemmet og instituttet dele "skaderne" efter aftale.

Forskningsdirektøren: Tradition

Forskningsstyrelsens direktør Jens Morten Hansen medgiver, at rådshonoraret måske ikke svarer til arbejdsbelastningen, men sådan har det traditionelt altid været.

"For mig er se kan der være et problem i, at de særligt hårdt belastede ikke får ekstra ud over standardhonoraret. Jo større et råds bevillingsvolumen er, jo større arbejdsbelastning. Især sundhedsvidenskab får rasende mange ansøgninger".

Han medgiver dog, at Forskningsstyrel-

	Honorar	I alt udgift
Formændene for bestyrelserne for Det Frie Forskningsråd (DFF) og Det Strategiske Forskningsråd (DSF)	125.000	250.000
Næstformænd for bestyrelserne for DFF og DSF	50.000	100.000
Menige medlemmer af bestyrelserne for DFF og DSF	40.000	560.000
Formand for Koordinationsudvalget	75.000	75.000
Formænd for faglige forskningsråd	100.000	500.000
Næstformænd for faglige forskningsråd	60.000	300.000
Menige medlemmer af faglige forskningsråd (78 personer)	50.000	3.900.000
Programkomiteer-udvalg mv., formænd (se note 1)	60.000 (100% kvart.) 20.000 (33%-kvart.)	200.000
Programkomiteer-udvalg mv., menige medlemmer	30.000 (100% kvart.) 10.000 (33%-kvart.)	510.000 30.000
Et evt. forskerudvalgsudvalg under Koordinationsudvalget (se note 2)	60.000 / 30.000 (=100% - kvart. progr.udv.)	180.000
I alt		6.765.000

Kilde: Videnskabsministeriet

FORSKERforum fortalte i sidste nummer at forskningsrådene er lavtlønsområde. Men det betales af de involverede institutter ...

sens bevillingsramme sætter sine begrænsninger. I forbindelse med reformen af rådssystemet – oprettelse af et frit og et strategisk råd m.m. – blev det forskningsrådgivende system udvidet med to organer (på bestyrelsesniveau). Men da politikerne samtidig mente, at reformen var en administrativ "effektivisering" blev bevillingen til at drive selve systemet ikke forøget.

Videnskabsministeren har derfor fastsat maksimumbevilling: De samlede honorarer i rådssystemet må maksimalt må koste seks mio. kr., (som det kostede før reformen). Og det vil alene koste to ekstra mio. at forhøje de 79 menige rådsmedlemmers honorar fra 50.000 kr. til 75.000 kr.

“

Det er da problematisk, at aktive institutter af de almindelige basisbevillinger skal betale for driften af rådssystemet".

Institutlederen

Institutlederen: 50.000-taksameter til ph.d.'ere dækker ikke

Desværre er underfinansieringen symptomatisk for forskningsrådene, der ikke vil betale de reelle omkostninger. På sociologi kalkuleres med, at der er samlede årlige udgifter på 120.000 kr. til ph.d.-studerende. Og det er omkostningerne, når private fonde indgår. Men forskningsrådene giver kun 50.000 kr. i taksameterbetaling.

"Et forsigtigt regnestykke fortæller altså om en underfinansiering på 70.000 kr. Hvis jeg har fem af dem, så svarer det faktisk til, at jeg må spare en adjunkt-stilling bort", fortæller Abrahamsson.

Endelig er også post.doc'ere underfinan-

sierede, når institutterne kun kan få bevillinger til to-årige forløb, men det kræver tre år, hvis ansættelsen skal være 'adjunktliggende'. Det kan man så kalde et kalkuleret underskud eller medfinansiering", siger Abrahamson.

Forskningsdirektøren: 50.000 til ph.d.'ere er nok

Forskningsstyrelsen afviser: "Det er jo en del af systemet, at bevillinger gives som delvis samfinansiering. Man skal jo tænke på, at 20 pct. af de studerendes arbejdstid kan bruges til undervisning. Og for tiden er det i øvrigt vores opfattelse, at universiteterne stadig har finanslovspenge tilbage på kistebunden til forskerfinansiering", svarer Jens Morten Hansen, der slutter. "Og så tror jeg heller ikke på, at 50.000 kr.-bevillingen til vejledning er en generel underfinansiering. Der kan være afvigelser mellem hovedområderne. Men det er et gennemsnitsmål, som er aftalt med universiteternes indforståelse".

Institutlederen: Underlig mekanisme

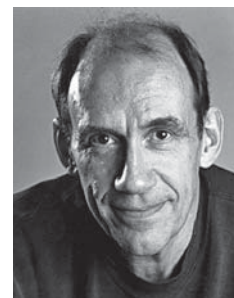
Trods direktørens forklaringer fastholder institutlederen, at konsekvensen af systemet er, at der tørres udgifter af på de institutter, som har medlemmer af forskningsråd, som tager ph.d.'ere ind eller som ansætter post.doc'ere i fremtidsrettede forløb.

"Ikke at vi har noget imod medfinansiering i et eller andet omfang, men det er da problematisk, at aktive institutter skal betale for driften af rådssystemet af de almindelige basisbevillinger", siger institutlederen. "Vi skal finde underfinansieringen i huset, så den formindsker de frie dispositionsmuligheder. Det er jo en underlig mekanisme, når vi sådan booster via forskningsrådene og dermed reducerer vores frie forskningsramme".

jø

Råb op og sig stop!

I et monopol er det altafgørende, at forskerne råber op og siger fra overfor urimeligheder, mener medicinprofessor Niels Høiby. Selv har han netop redigeret en bog om lægers yringsfrihed, der knægtes

Niels Høiby har været lægernes svar på Lech Walesa i årevis: Det har været ham, der har stået på barrikaderne for en bedre sundhedssektor, debatteret, anklaget politikere og embedsmænd, skrevet bøger og forsvaret fyrede læger.

Senest har den administrerende overlæge fra klinisk mikrobiologisk afdeling på Rigshospitalet, der også er professor på KU, skrevet bogen: **"Råb op og sig stop! Lægers yringsfrihed i krise."** En bog, der på baggrund af en række hårrejsende fyringshistorier fra den danske sygehusverden, forsøger at gøre det mere legalt at stille spørgsmålstegn ved ledelsens dispositioner. Bogen påviser i øvrigt også, at sygehusverdenen og forskerverdenen har en lang række sammenfaldende problemer hvad angår kampen om budgetter.

"Sygehusvæsenet er langt hen ad vejen et monopolsystem, for indtil for nylig kunne man ikke gå på privathospital. Det er et monopol indenfor et område, der handler om liv og død. Og i sådan et system skal politikere, presse og patienter vide, hvad der foregår. Og det får de kun, hvis lægerne åbner munden," siger Niels Høiby.

Alligevel er det ikke alle ledelser, der sætter pris på lægernes omsorg for at holde borgere og politikere orienteret - og så kan det ende i fyringer af selv meget dygtige læger.

Kritikerne: Hvis lægerne styrer, eksploderer økonomien

Bogen har overvejende fået en positiv modtagelse, om end enkelte har peget på det klassiske dilemma mellem lægeledelse og DJØF-ledelse: Hvis man gav lægerne lov til at bruge de ressourcer, som de mente var nødvendigt, så ville budgetterne eksplodere.

Høiby svarer kritikerne: "Selvfølgelig skal nogen være ansvarlige for budgetterne. Men vores pointe er, at vi gerne vil have mere indflydelse. Hvis man lukker ti senge på en afdeling, så kan man ikke klare det samme som før. Men ledelsen forlanger oven i købet mere! Der må vi have indflydelse, så vi i det mindste kan sige: Hvis I gør det her, så får det disse konsekvenser. Og hvis det går galt, så er det ikke vores ansvar, men jeres. Ledelsen vil jo gerne lægge ansvaret på os, men det ansvar kan vi ikke løfte på de vilkår," siger han.

"Der bliver altså lavet budgetter, som ikke afspejler aktiviteten på afdelingen, og vi har ingen indflydelse på det. Direktørernes succeskriterier er, at budgetterne og ventelister bliver holdt, og at der er ro på arbejdspladsen. De kan heller ikke lide fejl, for det giver ballade opefter i systemet. Men ellers interesserer de sig ikke for, om vi er bedre eller dårligere end andre. Deres bundlinie er økonomi, klagesager og ventelister," forklarer han.

"Men for os handler det om, om vi behandler patienterne i overensstemmelse med, hvad vi ved kan lade sig gøre. Det er

altså meget svært at have med meget syge, måske desperate mennesker at gøre, og så sige: Den behandling har vi ikke råd til."

Bøjer nakken, når ledelsen forlanger det

Det er ikke ualmindeligt, at offentligt ansattes yringsfrihed bliver knægtet, siger 63-årige Niels Høiby, der rejser land og rige rundt og holder foredrag om sundhedsvæsenet og yringsfrihed for alle slags interesserede: Socialpædagoger, bibliotekarer, skolefolk. Og alle steder dukker der eksempler op på folk, der har fået mundkurv på. Hans bog rummer flere historier om læger, der er blevet fyret, fordi de har holdt på deres. Men det er ikke det normale.

"Det repræsentative ved bogen er, at den slags sager forekommer alle steder. Det atypiske ved bogen er, at de ansatte normalt ender med at bøje nakken, når ledelsen forlanger det. For at beholde deres job."

Hvordan er det lykkedes dig at bevare dit job som administrerende overlæge på Rigshospitalet, sådan som du har råbt op?

"Jeg er aldrig gået ud med min egen afdelings problemer, men altid med mere generelle problemer og kollegaers problemer. Det har ikke været nødvendigt. Jeg har da haft problemer på min egen afdeling, men de har ikke været værre end alle mulige andres. Og så er jeg jo svær at få ram på.

Høiby: Tågehorn eller korsridder

Hvordan undgår man at ende som en prædikant, når man i mange år gentager de samme synspunkter?

"Mit primære liv er jo ikke debatten, men afdelingen, forskningen og mine publiceringer indenfor cystisk fibrose, så det opfatter jeg ikke som et problem," siger han.

"Men altså: Det man siger, skal bare være rigtigt. Uanset om det er i en videnskabelig sammenhæng eller indenfor den offentlige debat. Hvis man skal deltage i den, så skal man sige tingene på en mere firkantet måde, ellers slår det ikke igennem. Men det skal stadig være rigtigt," siger han.

"Og det er klart, at dem, der er uenige med mig, de vil gerne gøre mig til et tågehorn eller en korsridder. Men det er der jo ikke noget at gøre ved. Jeg er nødt til at lægge argumenterne frem, og da dokumentationen er til stede, så kan jeg jo ikke ændre på tingene."

nbc

Niels Høiby (red.): "Råb op og sig stop! Lægers yringsfrihed i krise," Gyldendal, 148 sider, 178 kr.

Se også www.laegersyringsfrihed.dk

Syv skarpe til Niels Høiby:

1. Hvad gør dig stresset?

"Jeg bliver heldigvis sjældent stresset. Midlet er, at jeg hver morgen løber og gør gymnastik. Det har jeg altid gjort, så jeg er i meget god form. Jeg startede i 1968 med at løbe Eremitage-løb, og jeg har løbet halvanden gang rundt om jorden, hvis man tæller det sammen. Hvis ikke jeg får det gjort, så kan jeg blive stresset. Men jeg kan da godt blive irriterabel."

2. Hvor lang er din arbejdsuge?

"Jeg møder ikke så tidligt, for jeg får stress af trafikken i myldretiden. Jeg står op før seks og klarer mine mails derhjemme, læser aviserne og så kommer jeg ind mellem kl. 9.15-9.30. Så bliver jeg til gengæld hængende til trafikken er overstået, så jeg er hjemme kl. 19-19.30."

3. Arbejder du i weekenden?

"Ja, det gør jeg - lidt. Min kone synes, jeg arbejder for meget, men jeg synes det fungerer meget godt, for det er jo meget lystbetonet."

4. Hvornår har du sidst været konfliktsky?

"Jeg tror sgu aldrig, jeg har været konfliktsky. Jeg har altid sagt, hvad jeg mener, men det sker selvfølgelig med forskellig vægt og med forskellig størrelse bogstaver."

5. Har du overspringshandling?

"Ja, hvis jeg har meget at lave, tager jeg de lystbetonede ting først, og så lader jeg de andre ting ligge. For hvis tiden er alt for presset, bliver dit arbejde ikke særlig godt. Og det værste du kan gøre, er ikke at løse opgaverne godt nok. Specielt når du optræder offentligt, som jeg gør, så kan det, man siger, skydes ned - og det bliver det! Så det man laver skal være i orden. Al argumentation og dokumentation skal være klar."

6. Har du andre fritidsaktiviteter udover at løbe?

"Jeg har svømmet og dykket i mange år, og jeg spiller tennis med min søn. Jeg har også løbet på ski i mange år med hele familien, mest alpint, men jeg har da også været ude at løbe på langrendsski i Danmark syv morgener i år. Jeg bor ved Furesøen, så dér løber jeg rundt."

"Så er jeg stor jazzfan og har en kæmpe jazzsamling. Desværre er der sjældent tid til at høre jazz live, så det sker mest på CD. Jeg er også optaget af kunst, og ser mange udstillinger med min kone, når vi er ude at rejse."

7. Hvad ligger der på natbordet?

"Der ligger en kæmpe samling bøger, som jeg har købt, og langsomt arbejder mig ned igennem. I øjeblikket er jeg i gang med bogen om torturbøddlen Birkedal Hansen. Jeg er kolossalt interesseret i anden verdenskrig, dels fordi min far var frihedskæmper, og dels fordi jeg var med til at skrive bogen om Værnet (den danske SS-læge i Buchenwald, red.) for nogle år siden. Alle de hér ting, lægerne gjorde under krigen, er frygtelige. Men det er jo også fagligt-etisk interessant, hvad der fik dem til det, for det kan jo ske igen."

Afsender:
Postbox 7777
7000 Fredericia

Genier kan have mindre hjerner end kvinder

Forskning har vist, at mænd har 4 mia. flere hjerneceller end kvinder. Men de bruger dem tilsyneladende ikke til noget som helst, konstaterer hjerneforskeren. Jo, til at skaffe sig fordele, siger kvindeforskeren

Kvinder har i gennemsnit 19 mia. nerveceller, mens mænd har 23 mia. Det er en forskel på 15-20 pct. i det område af hjernen, der styrer intellektuelle færdigheder, abstrakt tænkning og personlighed. *Men hvad bruger mændene de flere celler til?*

Forskellen er et mysterium, for de flere hjerneceller harmonerer for eksempel slet ikke med det faktum, at kvinder i modsætning til mænd har **simultankapacitet**, de kan gøre flere ting på samme tid: de kan lave mad samtidig med at de kommanderer med manden eller børnene, de kan tale i mobiltelefon samtidig med at de lægger makeup osv?

Men da FORSKERforums opsøgende journalist prøver sig med dette *ledende spørgsmål*, hopper specialisterne ikke på. De svarer udenom.

Hjerneforskeren: Geniers hjerner kan være mindre end kvinders

"De kvikke piger her på laboratoriet siger, at hvis mænd skal have 4 mia. flere hjerneceller for at klare sig lige så godt som kvinder, så er det helt i orden for dem. Det kan vi kvinder godt leve med", fortæller **Bente Pakkenberg**, professor i neuro-stereologi på Aarhus Universitet og bagkvinden bag hjerneforskningen:

"Jeg ved ikke, hvad mænd *påviseligt* bruger de flere hjerneceller til. Det eneste, jeg med sikkerhed kan sige, er, at mænd gennemsnitligt har 4 mia. flere hjerneceller, *fordi* de er mænd. Men ingen kan sige med sikkerhed, om det er en fordel. De fleste danskere vil sige, at det er betryggende at ligge indenfor normalen – og at overkapacitet kunne jo slå over i det modsatte ..."

Moderne intelligenstests er designet, så de udligner kulturforskelle mellem mænd og kvinder, så begge kønnene samlet får samme niveau. Men undersøgelser har vist, at kvinder er sprogligt hurtigere end mænd; omvendt er mænd hurtigere på spatiale spørgsmål om rum-retning. Men forskellene er marginale (3-5 pct.).

"Men lad os slå en ting fast: Man kan ikke bruge de flere hjerneceller som bevis på, at mænd er mere intelligente end kvinder. Der er flere genier, som har haft mindre hjerner end kvinder, fx Albert Einstein", slutter Pakkenberg

“

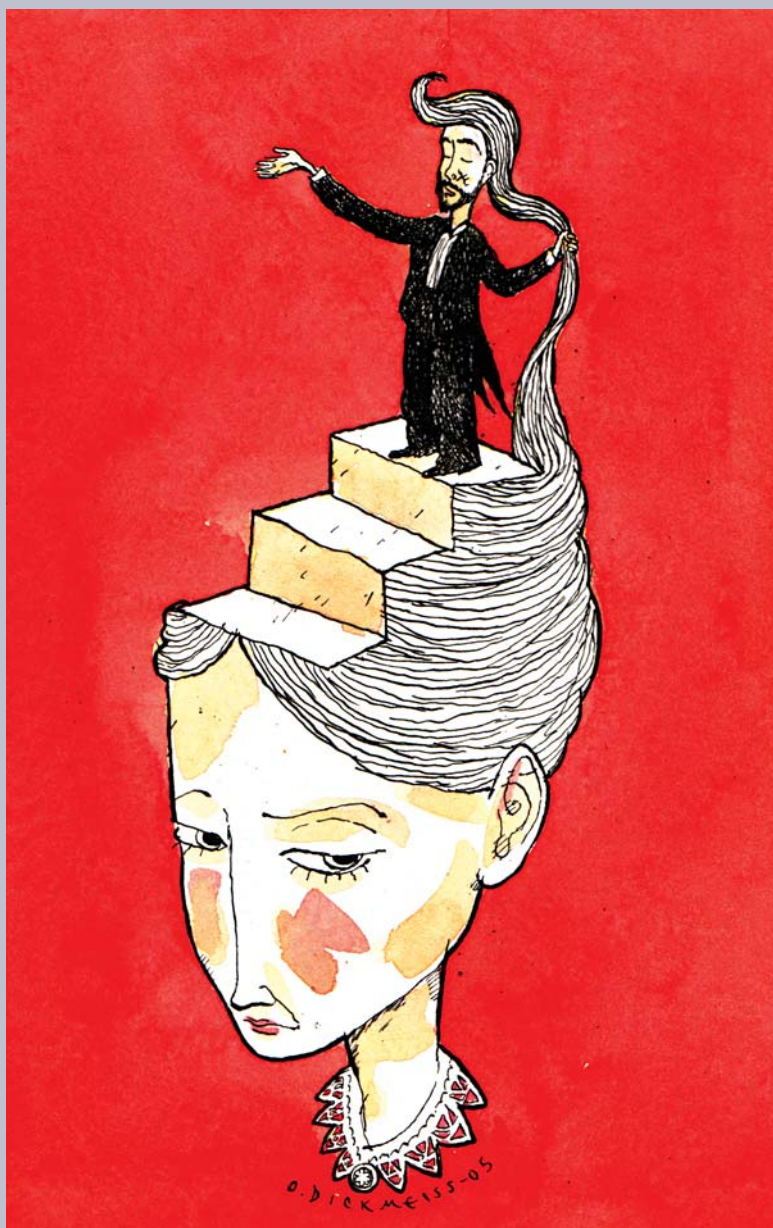
Jeg ved ikke, hvad andre mænd bruger deres ekstra nerveceller til, men jeg bruger mine til at forstå kvinder, og til det er fire milliarder slet ikke nok

Anonym hjerneforsker

Kvindeforskeren: Mænd skaffer sig fordele

Men for andre er opdagelsen af de ekstra hjerneceller en åbenbaring:

"Opdagelsen er en stor lettelse. Nu har vi en simpel naturvidenskabelig forklaring på nogle mystiske uligheder mellem kønnene", siger kvindeforskeren **Elisabeth Møller Jensen** fra KVINFO. "Opdagelsen forklarer fx lønforskelle mellem mænd og kvinder, for den svarer tilfældigvis til de 15-20 pct.' forskel i nerveceller. Den kan således også for-

klare, hvorfor der er så mange flere mænd i topstillinger. Mænd bruger altså deres ekstra hjerneceller til sig skaffe sig fordele: en højere løn eller på at de kan indtage 95 pct. af topstillingerne", siger hun og tilføjer: "Mænd har tilmed været så smarte, at de har indrettet samfundet, så kvinder har ansvaret for deres børn, så mændene har tid til at skaffe sig fordelene ...".

KVINFOs leder mener, at opdagelsen har store politiske konsekvenser:

"Den borgerlige regering har formuleret en ligestillingspolitik – som man kun kan være enig i – om at kønnene skal have lige muligheder, så den enkelte frit kan vælge. Men hvis kvinder på forhånd er handicappet af færre hjerneceller, så venter jeg da spændt på regeringens udspil til at give kønnene ens udgangspunkt. Sikken masser kvoter og særbehandling, der skal indføres ..."